Bedenkingen en mededeelingen aangaande de oogspierdoorsnijding (myotomia ocularis), ter verhelping van het scheelzien ... / Benevens eene vertaling van de geschiedkundige kritiek Ilias post Homerum, van Dr. Nevermann. [-Aanmerking, van F. Cunier. -Iets naders over John Taylor, door G. Vrolik].

Contributors

Mensert, Willem, 1780-1848.
Nevermann, Dr.
Cunier, F.
Taylor, John.
Vrolik, G.

Publication/Creation

Amsterdam : C.G. van der Post, 1845.

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/rt82k65r

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
https://wellcomecollection.org

36448/B
~~IV. B. 12. 3~~
IV. E. 132
H. xxix. b.
19/

Bekt bij 20 April 1896 m 44

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b29324282

BEDENKINGEN EN MEDEDEELINGEN

AANGAANDE

DE OOGSPIERDOORSNIJDING
(*MYOTOMIA OCULARIS*),

TER VERHELPING VAN HET SCHEELZIEN.

DOOR

Dr. W. MENSERT,

Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, Oculist van Z. M. den Koning, Practiserend Oogarts te Amsterdam, en vereerd door Z. M. met de Gouden Rijks-Medaille, voerende ten opschrift: *De ophthalmiatria industria et humanitate bene merito*,

BENEVENS EENE VERTALING

VAN DE

GESCHIEDKUNDIGE KRITIEK

ILIAS POST HOMERUM,

VAN

Dr. *NEVERMANN*,

VOOR GENEES- EN NIET GENEESKUNDIGEN.

TE AMSTERDAM, BIJ

C. G. VAN DER POST.

1845.

Vervuilderd K. B.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

42600

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

»Alleen historische studie is de grondslag van alle ware grondige geleerdheid, en zonder de kennis der geschiedenis eener wetenschap is noch aan hare volmaking, noch aan hare juiste toepassing te denken."

Vaderlandsche Letteroefeningen voor December, 1823, No. XV, bladz. 598.

AAN

DEN HOOG-EDEL-GESTRENGEN HEER STAATSRAAD,

Mr. Daniel Jacob van Ewijck van Oostbroek en de Bilt,

Gouverneur van Noord-Holland, Kommandeur der Orde van den Nederlandschen Leeuw, enz. enz.,

WORDT

DIT GESCHRIFT,

ALS

EENE HULDE

EN

EEN OPENLIJK BLIJK VAN HOOGACHTING,

OPGEDRAGEN

DOOR

ZIJNEN ONDERDANIGEN EN
DIENSTWILLIGEN DIENAAR,

DEN SCHRIJVER.

VOORREDE.

Daar de oogspierdoorsnijding tegenwoordig niet alleen in Frankrijk, Duitschland, Engeland en België en elders zoo veel gerucht maakt, en door de voorstanders met eene sterke neiging, en, zoo het schijnt, als op allen wordt aangewend, en daar men thans in ons Vaderland niet alleen begonnen is druk proeven te nemen, maar met eene buitengewone, zelfs nimmer gehoorde, overdrijving en belangstelling daarover hoort spreken, zoo is het mij voorgekomen, dat ik mijnen Land- en Kunstgenooten geene ondienst zal doen, wanneer ik, door dit Geschrift, hun mijne bedenkingen en mededeelingen aangaande de oogspierdoorsnijding voorstel, en daarbij tevens eene Geschiedkundige Kritiek van Doctor NEVERMANN *bekend maak.*

Het is mijne meening niet, om als bestrijder dezer nieuwe operatie op te treden; in tegendeel, deze uitvinding is, in vele opzigten beschouwd, thans zoo toegestemd, dat wij zulks niet dan ten deele willen tegenspreken. Ondertusschen, daar alle nieuwe operatiën hare nadeelige zijde hebben, en ook de deugdelijkheid dezer kunstbewerking overdreven wordt voorgesteld, zoo acht ik het niet ongepast, om deswege mijne gevoelens algemeen en mijne bedenkingen en mededeelingen op eene vrijmoedige wijze bekend te maken. — Daar evenwel mijn Geschrift maar eenige bladzijden

zal bevatten, zoo willen wij vooraf daarvan geene opening geven, alzoo wij, door de openbaarmaking dezer bezwaren, op eene onderhoudende wijze, het algemeen tot overweging willen brengen, en daarbij de Nederlandsche Oogenheelkunst wenschen voor te staan.

Dat deze zoogenaamde nieuwe uitvinding van de spierdoorsnijding zoo de algemeene aandacht getrokken heeft, kan wel niet vreemd zijn, daar dezelve voor vele lijdenden en voor den Kunstbeoefenaar eene gewigtige aanwinst geeft, en waarom dezelve op eene zoo ongekende wijze door de algemeene nieuwsbladen werd uitgebazuind *en met aandrift werd voorgestaan. En voorwaar, de beroemdste Artsen hebben op eene zeldzame wijze in Geneeskundige Tijdschriften, Verhandelingen en Vertoogen hunne verrassing over dit nieuw verkregene hulpmiddel betoond, en zelfs is men er toe gekomen, om elkander de uitvinding te betwisten, en geen wonder, daar er nog niets dan ten voordeele daarvan was openbaar gemaakt.*

Zoo kan dan ook de verdienstelijke Oogarts F. A. VON AMMON, *die door zijne Oogheelkundige Geschriften zoo alom bekend en beroemd is, hier ten voorbeeld verstrekken, terwijl hij zijn gevoelen aldus geopenbaard heeft:* »men begint (heeft hij gezegd) over de »*prioriteit* van de uitvoering der Kunstbewerking vooral »in Frankrijk te strijden, en geeft zich moeite er u »den regtmatigen roem te betwisten van het eerst de »Kunstbewerking aan levenden te hebben verrigt (*An»nales d'Oculistique par* CUNIER, in verschillende Stuk»ken van Tom. III). Het is onze bedoeling niet eene

»geschiedenis van de spierdoorsnijding aan het oog te »beschrijven, ofschoon wij deze zeer gaarne zouden »verlangen, en hiermede vooral jonge Geneesheeren tot »de bewerking van dit onderwerp aansporen. — Eene »geschiedkundige kritiek echter moge daaromtrent op»leveren, wat zij wil, het staat vast, waarde vriend! »dat gij de eerste *impulsie* tot de operatieve behan»deling van het scheelzien hebt gegeven, die thans zoo »schoone uitkomsten oplevert. — Vergeten wij echter »niet, dat ontdekken, uitvinden, mededeelen, gebrui»ken, zoo naauw verwant zijn, dat verschillende per»sonen bij eene handeling als één persoon kunnen aan»gezien worden, en dat dikwijls zekere denkbeelden en »gedachten reeds in de lucht omzwerven, zoodat ver»scheidenen te gelijker tijd ze kunnen aanvatten (Goethe's »*Werke*, Bd. 5, S. 165). Dit kan des te eerder met »de spierdoorsnijding aan het oog het geval zijn, daar »het denkbeeld, om haar uit te voeren, hare eigenlijke »uitvoering eenen geruimen tijd voorafging."

Bekend is het, dat dit oordeel van Ammon *omtrent de eerste uitvoering der operatie in Duitschland niet meer zoo gaaf wordt toegestemd. Dit eens in nadere beschouwing willende nemen, maar vooral eenige bedenkingen aangaande de oogspierdoorsnijding ter overweging zullende geven, zoo kan het wel niemand verwonderen, dat, aangezien de operatie van de doorsnijding der spieren en pezen, ter verhelping van derzelver verkorting, reeds in het midden der zeventiende eeuw door onze landgenooten bedacht, en, sedert dien tijd, bijna uitsluitend alleen door Hollandsche Heelkundigen verrigt is, wij ook als Neder-*

landsch Kunstoefenaar alle reden hebben ons daarop te beroemen.

Trouwens, den lof der uitvinding in het midden latende, zoo wenschen wij, dat ook deze Verhandeling den Nederlandschen Artsen moge doen inzien, hoe nuttig en noodzakelijk het thans is, om de zucht tot alles, wat vreemd is, eenigzins te temperen, en alle Kunstbeoefenaren tot meer nationale beginselen en oorspronkelijkheid op te wekken en aan te sporen; terwijl wij daarbij betuigen, dat wij ons geheel vereenigen met de reeds zoo allergepaste uitspraak van onze beroemde Hoogleeraren en Artsen PRUYS VAN DER HOEVEN, REINHARDT, LOGGER *en* SALOMON, *en met hen herzeggen:* »*Wij zijn* even verre verwijderd van eene »dwaze vooringenomenheid met onzen eigen' bodem, »die de oogen sluit voor het goede en voortreffelijke »van anderen, als van eenen slaafschen geest van na»volging, welke zich buigt voor het dikwijls dubbel»zinnige gezag van vreemdelingen. — Echter heeft elk »volk, bij hetzelfde gemeenschappelijke doel, zijne wijze »van beoefening der kunst, en elk werkt op zijne wijze »aan het groote gebouw der ervaring.

»Ook de Nederlanders deden dit naar hunnen eigen' »aanleg en volkskarakter, en zoo al anderen hen in »vindingrijk vernuft en scheppende geestkrachten over»troffen, geen volk overtrof hen in bedaarde, oplet»tende waarneming der natuur en koel, onpartijdig »onderzoek.

»Het zijn deze gaven en eigenschappen van den geest, »meer nog dan vindingrijk vernuft of scheppende geest»kracht in den Geneesheer te schatten, welke thans

»bovenal onontbeerlijk zijn voor den beoefenaar der »kunst, nu de stroom van nieuwe ontdekkingen en »uitvindingen het oude en bekende dreigt te verzwel»gen. — Zij zijn het, die, bij den verbazenden aan»voer van nieuwe geneeswijzen en geneesmiddelen, ons »de enkele parels uit het slijk moeten opsporen. — »En zoo wij ons al verbazen over den rusteloozen en »vindingrijken geest van andere volken, van onze ge»leerden verwachten wij eene juiste en gezonde kritiek »hunner uitvindingen en ontdekkingen, eene kritiek, »die wij thans meer dan ooit behoeven, en zonder »welke het gezag en de eerbied voor groote mannen »eene verderfelijke slavernij worden moet. — Wij ver»langen die kritiek te meer, naar mate de kracht van »het voorbeeld gevaarlijker, en de zucht tot navolging »bij velen grooter is. Immers elk, die geen vreem»deling is in de geschiedenis onzer kunst, weet hoe »groot het aantal is van geneeswijzen en geneesmid»delen, door hunne uitvinders met de uitbundigste »lofspraken aangeprezen, waarvan de ongenoegzaamheid, »of zelfs de schadelijkheid, thans algemeen erkend wordt; »hij weet, hoeveel omzigtigheid er toe behoort, om »iets als geneesmiddel op goede gronden te kunnen »aanprijzen, en hoe gering het getal dier middelen is, »welke met het eerwaardig gezag van eene ondervinding »van eeuwen prijken" (1).

En voorts acht ik het hier gepast nogmaals te herzeggen, hetgeen ik, niet lang geleden, bij de beschrijving en verdere toepassing omtrent het gebruik mijner Diplotomise *op andere oogoperatiën heb aan-*

(1) Geneeskundige Bijdragen, 1e *Deel*, 1826. *Voorrede.*

gevoerd, dat, hoeveel waarde men ook moge hechten aan de voortbrengselen en uitvindingen, in andere Landen gedaan, wij, met evenveel regt en gepast gevoel van nationaliteit, datgene, wat in Nederland wordt bijgedragen en uitgevonden, insgelijks naar waarde behooren te schatten. — Zoude het zelfs niet zaak zijn, om, ter bevordering der kunst in Nederland, door uitlokking en aanmoediging, hetgeen nuttig kan zijn, voor te staan, opdat zij eens bij ons haren vroegeren luister en roem moge herkrijgen? Wie zal het niet erkennen, en zich met belangstelling herinneren, dat er een tijd is geweest, toen BOERHAAVE *leefde, dat vele vreemdelingen, ook om het oogheelkundig onderwijs, naar ons Vaderland heenstroomden* (1)? »Ja, er is »een tijd geweest, waarin de roem der Nederlandsche »kunsten, gevoegd bij die van den Nederlandschen hel»denmoed, alle volkeren van Europa met eerbied op »den engen kreits deed staren, die zoo veel grootsch »en schoons omvatte. Er is een tijd geweest, waarin »het noemen van onzen landaard de schoonste aanbe-

---

(1) *Zie mijn* Geschiedkundig Overzigt omtrent de heerschende en voorkomende Oogziekten in Nederland. *Amst.*, 1827, *bl.* 42, *enz.*

In het Tijdschrift voor Genees-, Heel-, Verlos- en Scheikundige Wetenschappen, van wege het Genootschap ***Vis Unita Fortior*** te Hoorn, 2e *Deel*, 1e *Stuk*, *bl.* 52, *enz.*

Ook C. G. ONTIJD, Over het Geneeskundig Onderwijs, *in zijne* Proeven eener Geneeskundige Staatsregeling, *enz.* 1843, *bl.* 16.

Zoo werd dan ook destijds door de leerlingen van BOERHAAVE *eene school te Edimburg, naar het voorbeeld der Leidsche Akademie, opgerigt. Men leze de Redevoering van den Hooggeleerden Heer* H. F. THIJSSEN, over de geschiedenis en strekking der Klinische Geneeskunde, *enz. Amsterdam*, 1828, *bl.* 22.

»veling in de rij der kunstenaren was, en zoude het »den Nederlander, zoude het ons dan onverschillig »kunnen zijn, of die roem al dan niet gehandhaafd »werd? Neen, dit is onmogelijk, daar elke poging, »die men aanwendt ter bevordering der Oogheelkunst, »als eene hulde is aan de nagedachtenis onzer vaderen »en als een heilige pligt moet beschouwd worden, wiens »vervulling men nimmer verzuimen mag" (1).

Hierin dan berustende, zoo durven wij ook ten volle vertrouwen, dat, wanneer ook hier de scholen tot opleiding en het praktisch onderwijs in de Oogheelkunde als elders waren ingerigt, men dan ook hier niet ten achteren zoude staan; want heeft niet BEGER *betuigd:* »Eerst sedert deze Oogheelkundige »inrigtingen haar aanwezen in Duitschland hebben ont»vangen, haar doel met het schoonste gevolg is be»kroond geworden, zijn zieken, wien het zintuig des »gezigts voor het burgerlijke leven onontbeerlijk is, en »met eenen geheelen ondergang bedreigd werd, tegen »kwakzalverijen en bedrog, die tot dusverre door Europa »in alle rigtingen onheil verspreiden, gewaarborgd" (2).

---

(1) *Deze voor iederen Nederlander zoo belangrijke regelen werden door den uitmuntenden Leeraar in de Wis-, Natuur- en Aardrijkskunde,* HENDRIK PAUL KRETSCHMER, *uitgesproken in het jaar* 1822, *in eene Redevoering, bij gelegenheid van twee verschillende prijsuitdeelingen aan de leerlingen der Teekenschool van het Departement der Maatschappij:* ***Tot Nut van 't Algemeen****, te Zutphen* (Nederl. Lancet, 6e *Jaargang, Mei, No.* 11, *bl.* 678).

(2) *Zie mijne* Beschouwingen en Mededeelingen betreffende de Oogheelkunde. *Utrecht, bij* VAN DER MONDE, 1843, *bl.* 67—69. *Men vergelijke hiermede ook mijn* Betoog, *bl.* 29—32.

En voorwaar, nieuwe operatiën en uitvindingen maken dan ook nieuwe indrukken. Dan, omtrent de nieuwe kunstbewerking der oogspierdoorsnijding mogt men wel vragen: waartoe moet die uitbundige lof dienen, als de zaak goed is, en geene aanprijzing noodig heeft? Ik kan mij niet herinneren immer van eene andere operatie zoodanigen ophef en toejuiching der uitvinding, en van de uitvinders, als ook van het nut der kunstbewerking, gelezen te hebben, en wie zal immer van eene zoo overdrevene aanwending bij eene andere operatie gehoord hebben?

Geen wonder, dat er dus zijn, die het daarmede niet eens zijn, en dat er zelfs eene stem, die van Doctor NEVERMANN, *zich daartegen opdoet, en die het onderwerp van eene andere zijde wil beschouwd hebben. Juist aan mijn voorstel, bevattende bedenkingen aangaande oogspierdoorsnijding, bezig, ja zelfs reeds grootstendeels daarmede gereed zijnde, zoo ontving ik de* Annales d'Oculistique publiées par le Docteur FLORENT CUNIER, Septième Année, Tome XII, Bruxelles, 2e Semestre, 1844; *het kwam mij dan ook van passe voor, om dit Geschrift van Doctor* NEVERMANN *te vertalen, en hetzelve achter mijne bedenkingen eene plaats te geven.*

Wat ondertusschen het geheel van het Geschrift van Doctor NEVERMANN *betreft, wij willen den inhoud van zijn betoog als geheel aan hem laten. — Evenwel de zeer geleerde Schrijver, die gewis onze goed- of afkeuring niet behoeft, heeft, onzes inziens, dit onderwerp zoo van pas voorgedragen, en is met het geschiedkundige van dit onderwerp zoo bekend, dat*

zijne inlichtingen ons zeer nuttig voorkomen. — Verder zal ik nog eene bijzondere mededeeling omtrent den Oculist TAYLOR *geven, en daar ik omtrent zijn verblijf in Amsterdam reeds vroeger gewag heb gemaakt* (1), *en hem alstoen, op gezag van den zeer bekwamen* Amsterdamschen Chirurgus ULHOORN, *voorgestaan, en om zijne kunstvaardigheid als operateur zoo zeer verdedigd heb, zoo is het, aangezien men in den laatsten tijd hem, zoo als dan ook vroeger in Amsterdam, om zijne kwakzalversmanier, zoodanig heeft ten toon gesteld, dat ik het gepast heb geacht zoowel zijne Werken als zijnen levensloop eens nader na te gaan, en zeer vele Werken van hem bezittende, zoo is het, dat ik door de naauwere bekendwording met dezelve, en vooral door de lezing van het Geschrift van Doctor* F. E. ESSCHENBACH, Gegründeter Bericht von dem Erfolg der Operationen des Englischen Oculisten Ritter TAYLORS in verschiedenen Städten Teutschlandes, besonders Rostok, 1752, *zoodanig met een en ander ben ingelicht, dat ik thans van* TAYLOR *moet zeggen: had ik niet de echte kwakzalversmanier, waarin hij mede den meestertoon bezat, en die bij mij in dezen zoo geheel de waarde van alles als uitbluschte, zoo leeren kennen, dan zoude ik mij verpligt achten zijne als onbegrensde bekwaamheden en talenten in het vak der Oogheelkunde naar de toenmalige hoogte der wetenschap te moeten voorstaan. — Nimmer heeft men gewis zijnen naam aldus op den voorgrond geplaatst, dan thans,*

---

(1) *Zie mijn* Geschiedkundig Overzigt, *enz.*

nu hij, door zijne reeds verrigte operatiën van het strabismus, *als ware het de tegenwoordige eerste uitvoerders als naar de kroon steekt. Hierover is en wordt dan thans genoeg gezegd; het komt er trouwens nu maar op aan, of hij door zijne openbare aankondigingen en geruchtmaking het algemeen misleidde, en alzoo als kwakzalvers handelde, en hoe zulks bewaarheid en bekend is geworden. Ter opheldering hiervan, willen wij aangaande zijn verblijf en gedrag in Nederland datgene mededeelen, wat de Hoogleeraar* G. Vrolik *reeds deswege door het* Journal für Chirurgie und Augenheilkunde *heeft publiek gemaakt, hetwelk Zijn Hooggeleerde mij heeft toegestaan, om, volgens zijn eigen opstel, ook bij deze Verhandeling uit te geven, — waardoor men dan ook, wie en wat* Taylor *was, voorloopig genoeg zal ontwaren.*

Van Taylor *echter ben ik thans in de gelegenheid meer te kunnen verhalen; dan daar dit tot het voorgestelde onderwerp te uitgebreid is, en zoo zeer de bijzondere opmerking verdient, zoo heb ik mij voorgesteld zulks door het* Geneeskundig Tijdschrift (Boerhaave) *mede te deelen.*

Ondertusschen, daar men in het gastvrije Nederland reeds zoo vele uitheemsche talenten en kwakzalvers heeft leeren kennen, zoo blijkt het maar al te zeer, dat daardoor geheel bevestigd wordt de waarheid der volgende regelen: »Le charlatanisme a varié sa phy»sionomie avec tous les siècles, mais son but a tou»jours été le même, et cet adroit prothée change de »formes et de langage sans jamais changer de marche." *Geen wonder, en met volle regt heeft dan ook reeds*

overlang zeker Geneesheer daarom gezegd: »de ge»neigdheid tot het wonderlijke, tot het bovennatuur»lijke, weten de kwakzalvers door geruchtmaking zich »ten nutte te maken, en zij winnen er geld mede" (1). *Dan wij zeggen, alle roemzucht is dwaas, wanneer onze daden daaraan niet beantwoorden, en onze lijdende natuur- en landgenooten hebben er aanspraak op, dat wij ook tot hun welzijn zijn, die wij behooren te wezen.*

Hetgeen men dan ook verhaalt, dat er 10—20 *in één uur geopereerd worden, zal, wel beschouwd, maar weinigen kunnen bevallen; zulks heeft veel van goochelspel; evenmin zoude ik het goed vinden, om in de strenge koude en in buitengewone hitte te opereren; en waartoe kan dat dienen? het zal wel nimmer voor de lijders nuttig kunnen zijn.*

Mijn wensch is verder, dat men bij de voortzetting van het onderzoek, zoo als ook de te regt beroemde Ammon *billijk verlangt, en wiens gevoelen wij in dezen zoo zeer beamen, dat waarheidsliefde zich met de mededeeling omtrent de uitkomst moge verbinden; zoo zullen de kunst en wetenschap en het menschdom, dat met zoo veel regt hulp van de kunst verlangt, daardoor in zekerheid winnen.*

En daar het geluk van iederen mensch aan het geluk der geheele maatschappij als verbonden is, en dat aldus een elk verpligt is tot het algemeene wel

---

(1) De Arts of Geneesheer, *Derde Deel, Eerste Stuk*, 1766, *bl.* 301.

zijn het zijne toe te brengen, zoo wensch ik ook door mijne pogingen daaraan te mogen voldoen, en dat men dan ook door deze bijdragen en bedenkingen, zoowel bij het algemeen als bij de kunstbeoefenaren, een meer juist begrip aangaande de oogspierdoorsnijding verkrijgen moge.

BEDENKINGEN EN MEDEDEELINGEN

AANGAANDE

DE OOGSPIERDOORSNIJDING

(MYOTOMIA OCULARIS),

TER VERHELPING VAN HET SCHEELZIEN.

Wat ook de meening der Nederlandsche Genees- en Heelkunstoefenaren voor alsnog aangaande de voor- en nadeelen der oogspierdoorsnijding moge zijn, het is en blijft voor de kunst en den lijder, tot nog toe, evenwel eene gewigtige vraag — die reeds door het mogelijk al onuitsprekelijke getal proeven, die genomen zijn, zoude moeten bekend en beslist wezen — eens meer bepaald te mogen weten, in hoeverre de kunstbeoefenaar, en evenzeer de lijder, zich op deze operatie en derzelver gevolgen konden verlaten.

Daar zulks dan niet langer in twijfel behoort te staan, maar gewis belangrijk voor de kunst en de landgenooten te achten is, zoo is het pligt voor iederen Arts, en dus ook voor den Oogarts, om aangaande zoodanige nieuwe operatie niet alleen de mogelijkheid en bekwaamheid, om dezelve te verrigten, gade te slaan en te beproeven, maar derzelver gevolgen behoorlijk en

bedaardelijk op te nemen, en zoowel de uitkomsten als den geheelen afloop naauwgezet en oplettend waar te nemen, en aldus aan den toetssteen der zuivere ondervinding te brengen.

Dewijl dan het algemeen, ten aanzien dezer zoo belangrijke vraag of zaakkwestie, ten deele nog bijna geheel onkundig is gebleven, en voor het minst nog geene wenken of ondervindingen, noch door geschriften, noch op andere wijzen, heeft kunnen opdoen, zoo hebben wij gemeend, dat wij mogelijk daarin door eenig onderzoek en eenige mededeelingen zouden kunnen te gemoet komen.

De waarnemingen, die bekend en alle oppervlakkig zijn, kan men, in vergelijking van het overgroote en onkenbare getal operatiën, zeer luttel achten, en het zijn dan ook meer hoofdzakelijk loffelijke vermeldingen omtrent het getal en de verrigtingen en algemeene voorstellingen, die daarbij blijkbaar aanduiden, dat de gevolgen gering geacht worden. Zelfs schijnt men de verdere gevolgen, den geheelen afloop, de verbetering of vermindering des gezigts, of andere nadeelige verschijnselen maar als in het voorbijgaan op te merken.

Daar het in den aard van alle Natiën, en zoo ook van derzelver ingezetenen, ligt, om zich steeds de uitvindingen van haar Land en van haar zelve op eene deelnemende wijze aan te trekken, en zich daarop te verheffen, zoo kan het derhalve niet vreemd zijn, dat eene kunstbewerking als de oogspierdoorsnijding, welke met eene zoo groote belangstelling werd opgenomen, en waaraan zoo veel waarde werd gehecht, wat de uitvinding betreft, betwist wordt.

Geen wonder dan ook, dat men bij de latere aanwending, in het vertrouwen daarvan wel de eerste gedachte en uitvoering gehad en bewerkt te hebben, daarop roem stelde en verkreeg; en waarlijk, het blijft toch altijd een twijfel, dat ofschoon de vinding reeds bestond, men daarvan kennis kon verkregen hebben, en daar dit onbeslist is, zoo zoude zulks bij mij de waarde der laatste vinding ten minste met de eerste doen gelijkstellen. — Ondertusschen, wien kan het vreemd voorkomen, dat wanneer de ontdekking vernieuwd is, zoo als het uit alles blijkt, men in Duitschland er grooten prijs en eer in stelt, de oogspierdoorsnijding het eerst bedacht en op levenden verrigt te hebben? — Eere behoort dan ook aan hem, die het zijne heeft toegebragt, om op levende voorwerpen eene proeve te nemen, en acht men dit niet zoo gering, hoeveel te meer merkwaardig is het te vernemen, dat zulks nu reeds aan ontelbaren is verrigt? Daar evenwel, wanneer men de zaak wel inziet, het denkbeeld van eene spier en pees en zoo mede de oogspieren door te snijden, zoo als reeds gebleken is, niet nieuw is, zoo is men dan ook, ter liefde van de waarheid, verpligt zulks te erkennen, en wel dat deze operatie reeds vroeger door Taylor is uitgeoefend, en dat het denkbeeld van pees- en spierdoorsnijding in Holland te huis behoort, en reeds in de zeventiende eeuw door Nederlandsche Heelkundigen is ten uitvoer gebragt. — Het denkbeeld van de oogspieren door te snijden kan niet alleen door velen tegelijk zijn opgevat, maar ook bij verwijderde kunstbeoefenaren en in verschillende tijden hebben plaats gevonden, en al-

dus op nieuws de aandacht te hebben getrokken; zoude dit het belang der zaak verminderen? Zulks is immers ook wel meer gebeurd, en wie zal de waarde der vinding en het nut der kunstbewerking daarin willen begrijpen?

Dat wij ons dan in dezen vereenigen, en met den uitstekenden MAX. JOSEPH CHELIUS instemmen, en zeggen: »Er bestaat geen twijfel, dat de doorsnijding der oog-»spieren ter genezing van het scheelzien reeds vroeger »door TAYLOR is uitgevoerd geworden."

Hierover vergelijke men LE CAT, *Précis analytique des travaux de l'Académie des Sciences de Rouen*, 1743. — HEUERMANN, *Abhandlung der neuesten Chirurgischen Operationen.* Leipzig und Coppenhagen, 1756, Bd. II, p. 538. VERHEYDEN, *Diss. de praecipuis oculi morbis.* Londen, 1767, p. 17. Hierdoor echter wordt de verdienste van den voorslag en de eerste uitvoering dezer operatie, in den nieuweren tijd gedaan, niet in het minst verminderd, daar dezelve, geheel en al buiten aanmerking gebleven zijnde, geheel in vergetelheid was geraakt (1). Dit nu aannemende, zoo kunnen wij verder ook met den zeer verdienstelijken ophthalmoloog HIMLY vaststellen, dat L. STROMEYER eigenlijk de voorstelling, om dezelve op lijken uit te voeren, heeft gedaan, doch dat PAULI dezelve op levende menschen heeft beproefd, en dat DIEFFENBACH met zijne bekwame hand werkelijk en met gelukkig gevolg den 26sten October, 1839, zijne eerste oogspierdoorsnijding op eenen scheelziende heeft verrigt (2).

(1) *Handboek der Oogheelkunde*, van MAX. JOS. CHELIUS. Eerste Deel, tweede Stuk. Leeuwarden, 1844.

(2) HIMLY's *Augenheilkunde.*

Dit alles erkennende, zoo blijven wij evenwel bij de verzekering, zoo als Doctor MULDER ook alreeds heeft aangewezen (1), dat de tegenwoordige zoo veel gerucht makende doorsnijding van spieren en pezen door onze landgenooten reeds in de zeventiende eeuw bedacht en uitsluitend verrigt is.

Dr. VAN ONSENOORT heeft in dezen wel de duidelijkste en beknoptste opheldering gegeven, en de zaak aldus voorgedragen: »De eerste kunstbewerking ter verhelping »van den scheeven hals behoort aan de Nederlandsche »Heelkunde. TULPIUS maakt hiervan gewag, en zegt: »dat MINNE, een Amsterdamsch Heelkundige, dezelve in »het laatst der zeventiende eeuw het eerst met goed »gevolg zou verrigt hebben, waarin hij door VAN MEKE»REN, ROONHUIZEN, BEER en FILKENS, tevens in ge»noemde stad gevestigd, werd nagevolgd. — Deze ope»ratie raakte, als het ware, in vergetelheid, totdat »HEISTER, ULHOORN en SHARP dezelve wederom aan»prezen.

»De verdeeling der borst-sleutelbeens-tepelspier werd »op verschillende manieren uitgevoerd. MINNE bezigde »eerst hiertoe het vermogende brandmiddel, en door»kliefde dezelve naderhand. VAN SOLINGEN maakte tot »hetzelfde einde gebruik van eene schaar, welke manier »VAN MEKEREN reeds had verworpen. SHARP verkoos »ter verdeeling van achteren naar voren zijn scheermes»vormig instrument. ULHOORN maakte, ter verhoeding »der kwestie van de achter de spier gelegene deelen,

(1) *Verhandeling over het scheelzien en deszelfs behandeling, voornamelijk door de oogspierdoorsnede met waarnemingen gestaafd.* Utrecht, 1841. Bladz. 1.

»gebruik van eene holle sonde. Bell verkiest de lang-
»zame doorklieving van voren naar achteren, terwijl
»J. Cooper de gedeeltelijke uitsnijding der spier aan-
»raadt. Gedurende men beweerde, dat de oorzaak
»van den scheeven hals alleen in de verkorting van de
»borst-sleutelbeens-tepelspier bestond, bewezen Gooch
»en Jourdain, dat de breede halsspier hiertoe insgelijks
»kon aanleiding geven. De goede uitslag der kunstbe-
»werking, door den eersten in het werk gesteld, staafde
»de gegrondheid hunner stelling. Gelijk door de door-
»klieving der spieren gebreken konden worden verhol-
»pen, zoo werd ook bewezen, dat zulks op de pezen
»kon worden toegepast. Celsus was de eerste, die
»hiertoe in de gekromde vingeren den voorslag had ge-
»daan. Michaëlis bragt deze lang vergetene kunstbe-
»werking weder te voorschijn, en paste dezelve toe op
»de buiten- en binnenwaarts gekeerde voeten, de krom-
»gebogene knieën en de wanstaltige buiging van den
»arm door verkorting der tweehoofdige spier. Hij raadt
»aan, om in het eerste geval, op het voorbeeld van
»Sartorius, de pees van Achilles en somtijds de voor-
»ste scheenbeensspier te verdeelen; in het tweede, de
»pees van de tweehoofdige dijspier, en halfvliezige en
»halfpezige spieren, en in het derde die van de twee-
»hoofdige armspier. Langenbeck maakt hierop eenige
»tegenwerpingen, en Delpech geeft een geval op van
»volkomene gelukking in den zoogenaamden horrelvoet.
»Weinhold heeft de door hem verrigte doorklieving van
»de pees der groote borstspier, ter herstelling van eene
»verouderde armontwrichting, noodzakelijk bevonden,
»en bewees eveneens hiervan de mogelijkheid, terwijl

»Boyer de uitsnijding van een gedeelte der pezen, in-
»geval deze tot de kromming der teenen aanleiding
»geven, met het beste gevolg uitvoerde" (1).

Evenwel later heeft men nog een' twijfel in het midden gebragt, *Revue Scientifique rétrospective. Bruxelles*, 1843, *en dat wel*, of niet Boerhaave in 1708 reeds met het denkbeeld der *Myotomia* of *Strabotomia* is bekend geweest, hetwelk dan ook verder in het hiervolgende Schrift van Dr. Nevermann door den voor de oogheelkunst volijverigen Cunier behoorlijk is uiteengezet. Ook wij hebben het bewijs in de openbare lessen van de ziekten der oogen van H. Boerhaave (2), zoo ook in het manuscript, *de Oculorum Fabrica et Morbis* van P. Camper, van het jaar 1768, hetwelk ik bezit, te vergeefs gezocht, hoezeer eene andere uitkomst geenszins vreemd zoude zijn geweest, en ook nog ter eere der Nederlandsche oogheelkunstbeoefenaren had kunnen verstrekken. Hoezeer de oogspierdoorsnijding dan niet door Boerhaave is uitgedacht, de spier- en peesdoorsnijding mogen wij ons op voorstaan van eene Hollandsche vinding te zijn, en daar men aldus hier in staat was het eerste denkbeeld daartoe te geven, wie zoude kunnen denken, dat men dan ook niet in staat zoude zijn, om onze eigene vinding te kunnen aanwen-

---

(1) Onsenoort, *Operative Heelkunde*, Ie. Deel. Amsterdam, 1822. 36e Hoofdstuk, bl. 363—365, *operatio colli obstipi, sectio tendinum.*

(2) Zie ook Herm. Boerhaave, *Praelectiones publicae de morbis oculorum. Parisiis*, 1748. 8°. Caput III, de lucitate, pag. 178. Hermann Boerhaavens *Abhandlung von Augenkrankheiten und derselben Cur*, von Gabriel Friedrich Clander. Vierte und viel vermehrte Auflage. Nürnberg, 1771.

den? Ondertusschen men behoort in dezen te weten, dat door de min gunstige gevolgen, welke men daarbij heeft waargenomen, dezelve niet alleen in onbruik is geraakt, en aldus verworpen werd, maar dat men niemand daaraan meer heeft willen onderwerpen. Onbegrijpelijk is het dus, daar dit alles bewezen is, dat zulks in deze eeuw, nu over alles zoo het licht verbeeld wordt te schijnen, zoo niet wordt ingezien, en dat, hoe hoog en uitmuntend men ook deze vinding schatten mag, de eerste ontwerpers dezelve niet hebben voortgezet, en zoo veel tijd als ware het hebben laten verloopen, en noodig is geweest, om het tot die rijpheid te laten komen, als die men thans heeft verkregen. — Wat reden kan er dan bestaan, om deze kunstbewerking nu zoo hoog te verheffen, en dat diegenen, welke de meeste lijders aan deze operatie weten te onderwerpen, zoo hoog geschat worden? Wij meenen hier met Prof. Cruveilhier met allen grond te mogen aanvoeren, dat men wel moet opmerken: »dat »voortgang hier niet altijd in beweging staat; er be»staat beweging op ééne en dezelfde plaats, beweging »in eenen cirkel en beweging achterwaarts, en daarom »kan men niet genoeg herhalen, dat oefening voor den »geneeskundige onontbeerlijk is, maar dat deze oefe»ning, zal zij vruchten dragen, zich niet bepalen moet »bij de schriften onzer tijdgenooten, maar dat zij bijna »gelijktijdig nieuwe en oude schrijvers moet raadplegen. »Het lezen der oude schrijvers stelt ons als op eene »levende schilderij de waarnemingen voor oogen van »alle tijdvakken en onder den invloed der meest ver»schillende stelsels, en vrijwaart ons dus van de ver-

»leiding der nieuwerwetsche denkbeelden, bespaart ons »de moeite, om telkens van voren af aan te beginnen »en als nieuws op te geven, wat vóór eeuwen reeds »gezegd en beslist is. De oefening kan buitendien »ons op eenen vergeten', doch goeden weg geleiden, »die, met behulp der nieuwere kennis, wederom be»wandeld, de wetenschap vooruitbrengt" (1).

En wordt de kunstbewerking der spierdoorsnijding nu zoo geheel onschadelijk en nietig geacht, dat daaruit geene de minste nadeelige gevolgen ontstaan kunnen, waar is het intusschen, en dit kan men in dat geval ook wel als eene bijzonderheid beschouwen, dat deze kunstbewerking, naauwelijks bekend, alreeds de algemeene goedkeuring voor zich had, en dat de oogspierdoorsnijding reeds door allen werd voorgestaan, en aan een ongeloofelijk getal scheelzienden is uitgeoefend, alvorens men haar in hare gevolgen regt gekend en eene genoegzame ondervinding voor zich had.

Daar echter noch verheffing, noch afkeurende verwerpingen hier iets wezenlijks kunnen afdoen, zoo is het toch waar, dat men door partijdigheid te lang in het onzekere verblijft, en dat men alleen door bedaard onderzoek, onpartijdige en naauwkeurige proefnemingen, eene reeks van tijd voortgezet, over de waarde eener zoodanige operatie zal kunnen beslissen. »Het heeft »nogtans nimmer ontbroken," heeft Baco Verulamius reeds gezegd, »*aan zoodanigen, die door eene hoogere* »*vlugt alles in hunne magt gewaand, en door de* »*aandrift* van hunnen geest gedreven, al het oude ter

(1) Cruveilhier, *Over de Pligten van den Geneeskundige.* Zie Boerhaave, *Tijdschrift*, 2e Jaargang, Nov. 1839, bladz. 157.

»neêrgeveld, vernield en voor zich in hunne leerstel»sels den weg gebaand hebben; door dezer getier is »men weinig gevorderd, daar zij de wijsbegeerte en »kunsten niet met wezenlijke aanwinst trachten uit te »breiden, maar alleen de leerstelsels te veranderen, en »het oppergebied over de gevoelens van anderen op »zich over te brengen."

Gesteld dan, dat de oogspierdoorsnijding wel niet in Nederland het eerst beoefend is, de lust om dezelve voor te staan en op eene gepaste wijze te beproeven, heeft bij ons, daar men in Nederland zich steeds beijvert, om datgene, wat in de oogheelkunde nuttig kan zijn, met belangstelling en deelneming op te nemen, niet ontbroken. Immers is Dr. VAN ONSENOORT, die echter, zooveel mij bewust is, de oogspierdoorsnijding niet verrigt heeft, en zich noch voor, noch tegen de operatie verklaard heeft, evenwel de eerste geweest, die de kunstgenooten met deze uitvinding, ter verhelping van het scheelzien, heeft bekend gemaakt, en deze nieuwe operatie in het *Nederlandsch Lancet: Tijdschrift aan de Practische Chirurgie en Oogheelkunde gewijd*, heeft medegedeeld, terwijl eenige Nederlandsche Kunstenaren op eene voorzigtige wijze daarvan proeven hebben genomen.

Bekend is het ook, dat Dr. J. A. MULDER reeds den 6den Augustus, 1840, de eerste oogspierdoorsnijding heeft gedaan (1), en dat deze bekwame Arts reeds 27 malen deze operatie heeft verrigt; dit alles is door de Verhandeling van Dr. MULDER bekend, en daarmede

(1) Zie BOERHAAVE, *Tijdschrift voor Genees-, Heel-, Verlos- en Artsenijmengkunde*, 3e Jaar, 3e Afl., Sept., 1840.

heeft hij zich dan ook aan de kunst nuttig gemaakt (1). Evenwel zouden zijne proeven meer afdoen, indien zijne praktische ondervinding daarbij meer bekendheid had verkregen. In hoeverre deze operateur de oogspierdoorsnijding nog blijft voortzetten, hetwelk veel zijne goede meening voor de oogspierdoorsnede zoude bewijzen, is mij echter onbekend.

De juiste tijd, dat de Heelmeester P. F. van Dura te Dordrecht zijne eerste operatie van oogspierdoorsnijding verrigt heeft, is mij voor alsnog onbekend; dan dit is zeker, dat hij in het jaar 1840 deze kunstbewerking negenmaal op verschillende voorwerpen heeft aangewend, en dat hij daarna in het jaar 1841 de Verhandeling van Sédillot vrij vertaald heeft uitgegeven, en daarbij ook eene eigene methode heeft voorgedragen (2). Ook is het bekend, dat, volgens de naauwkeurige mededeelingen van Dr. van Onsenoort, in het *Nederlandsch Lancet* gegeven, nog eenige andere Heelkundigen de oogspierdoorsnijding enkele malen hebben verrigt; dan dezelve hebben tot heden hunne waarnemingen niet medegedeeld; wanneer hun, zoo wij ons voorstellen, de kunstbewerking had bevallen, zoude men daarvan meer gehoord hebben. Doch nimmer, vertrouw ik, zoude men hier in de honderden, en dat in eenen zoo korten tijd, gekomen zijn; zoodanige opereermanie bestaat er niet in Nederland.

---

(1) J. A. Mulder, *Verhandeling over het Scheelzien, voornamelijk door de oogspiersnede (myotomia ocularis)*. Utrecht, 1841.

(2) *Operative geneeswijze van het Scheelzien*, medegedeeld door Sédillot. Vrij vertaald door P. F. van Dura, Heelmeester te Dordrecht. Met Platen. Dordrecht, 1841.

Dit dan, voor zooverre wat inlandsche kunstbeoefenaren, vooral in het jaar 1840 en 1841, ter beproeving der oogspierdoorsnijding hebben verrigt; dan daar het hier voornamelijk geldt, wat alstoen in Nederland deswege is verrigt, zoo moet ik ook hier gewag maken van den Oculist Lusardi, die zich in 1842 en 1843 weder alhier heeft opgehouden.

Wel is waar heeft die operateur, bij zijne komst, van de nieuwe kunstbewerking geen gewag gemaakt; dat hij evenwel dezelve enkele malen hier te Lande gedaan heeft, wordt bevestigd door het volgende, hetwelk in het *Algemeen Handelsblad* van den 16den Januarij, 1843, is medegedeeld: »*Onder de wanstaltigheden van het* »*gelaat moet men noemen loenschheid en scheelzien.* »*Tegenwoordig wordt dit hersteld door de insnijding* »*van eene zenuw. De Heer* Lusardi *kan verscheidene* »*personen opnoemen, die deze operatie, welke noch* »*pijnlijk, noch gevaarlijk is, met goed gevolg hebben* »*ondergaan. Men weet, welk verdriet en spotternij* »*deze leelijkheid verwekt, vooral bij dat geslacht,* »*welks eenige doel is te behagen. Dit is een nieuwe* »*zegen van den vooruitgang der oogenleer.*"

En hierna hebben vele inwoners van den Haag een biljet van den volgenden inhoud ontvangen:

»Dr. Lusardi, Oogarts van Parijs, voor eene operatie »geroepen zijnde, zal zich den 24sten Januarij, 1843, »te 's Gravenhage bevinden, alwaar hij zich eenige da- »gen zal ophouden tot operering van scheele oogen, »cataractea, kunstoogappelen en aangeboren star, en »alles wat door eene operatie kan weggenomen worden.

»Daar ik reeds 60 operatiën met het beste gevolg »bewerkstelligd heb, onder toevoorzigt van deskundigen, »zoo kan zich een ieder der waarheid overtuigen door »de *Handelsbladen*, welke er over geschreven hebben.

»Gelogeerd Heerenstraat, N°. 297, te 's Hage."

Buiten'slands werd reeds de operatie van de oogspierdoorsnijding in 1839, 1840 en 1841 verrigt, en was als aan de orde van den dag; wij durven het getal niet bepalen. Van Onsenoort, die zich de moeite gegeven heeft er aanteekening van te houden, heeft reeds in der tijd een en ander vermeld. Wij zullen slechts de grootste getallen hier opnemen, en wel van Dieffenbach, te Berlijn, 300, de Nobele, België, 37, Bennett Lucas, te Londen, 30, Duffin, te Londen, 115, Norton Thompson, te Londen, 95, Philips, te Petersburg, 300, L. Boyer, te Parijs, 140, Amusat, te Parijs, 200, en Guthrie, te Londen, mede zoo als Carron du Villards, immers volgens de opgave van L. Paul, 700 heeft verrigt (1). De Ridder Marezzi heeft evenwel, volgens latere berigten, de meeste, en wel ongeveer 10,000 scheelzienden geopereerd (2). Dit zijn slechts de bekende; wie weet niet, hoeveel dit getal al vermeerderd is? Het is niet meer de kunstbewerking zelve, waarover zoo veel lof wordt opgeheven, maar de ongeloofelijke

---

(1) *Compte-rendu de sept cents opérations de strabisme pratiquées à Nancy, à Metz et à Luxembourg*, par C. J. T. Carron du Villards, Docteur Médecin, Oculiste et Directeur de l'Institut Ophthalmique de Paris, etc. etc. *recueillies et observées* par L. Paul, D. M. à Nancy. 1843.

(2) *Annales d'Oculistique publiées* par le Dr. F. Cunier. Tome XI, Avril, 1844.

massa lijders (scheelen), die zich aan de spierdoorsnijding onderwerpen, en waarover wel een ieder zich moet verbazen; de getallen vermeerderen thans op eene ongeloofelijke wijze, en het schijnt alsof de waarde en deugdelijkheid der operatie als door het groote getal moet aangetoond en bewezen worden.

Weleer, ten minste nog veertig jaar geleden, hebben de uitmuntendste Artsen A. van Stipriaan Luiscius, Macquelyn en van Hekeren opgemerkt: »*Dat ons volks-*
»*karakter zich niet spoedig door elke nieuwigheid*
»*laat wegslepen, maar bedaardelijk wikt en weegt,*
»*alvorens aan eenige nieuwe uitvinding het zegel*
»*van goedkeuring te hechten. Deze geest onderhoudt*
»*en behoedt de vaderlandsche Geneeskundigen voor*
»*die menigte van schadelijke dwalingen, valsche*
»*vooronderstellingen en vermetele uitspraken, waar-*
»*toe vele nieuwheidbejagers in andere Landen te*
»*dikwerf vervallen*" (1).

Het schijnt dus in dit opzigt al zeer veranderd te zijn; immers wij zouden dit thans niet meer van den Nederlander kunnen zeggen.

Het is trouwens beter, en natuurlijk verstandiger, en was ten minste ten tijde onzer voorouderen meer de gewoonte bij de Genees- en Heelkundigen, om niet zoo spoedig nieuwe uitvindingen te beoordeelen, en zoo ras zijn oordeel te openbaren, vooral zonder eenige overtuiging de zaak te beslissen, en zelfs met zucht voor te staan; en hoe verkeerd is zulks, wanneer men nog

(1) *Geneeskundig Magazijn*, door A. van Stipriaan Luiscius, C. G. Ontijd, M. J. Macquelyn en J. van Hekeren. Eerste Deel. Delft, 1801. Inleiding, bladz. XIV.

geene volkomene zekerheid heeft, en de zaak geheel anders kan uitkomen? Hooren wij, hoe de in zijnen tijd zeer schrandere Abraham Titsingh, Chirurgus te Amsterdam, zich omtrent het onbedacht beoordeelen op eene Hollandsche echt rondborstige wijze aldus verklaarde (1): »Wij weten," heeft hij gezegd, »dat het »een' iegelijk niet gegeven is, volkomen doorzicht te heb»ben in alle zaken van onzen wijd uitgestrekten kunst, »dit wordt eigen aan die, welke eene goede verdieping, »oefening en *occasie* hebben om te ondervinden; de »spreuk zegt: *fabricando fabrifimus;* al doende, leert »men; die het roer niet betrouwd zijn, willen echter den »stuurman corrigeren; o, het is zoo gemakkelijk onbe»dacht te oordeelen over zaken, die men niet heeft ten »*principale* te verantwoorden."

Die onbedacht zijn oordeel geeft,
't Is zeker dat hij dwaaslijk leeft,
't Verstand der zaak betwijflen moet,
Voordat het steunt op vasten voet;
Hij zoekt en onderzoekt den zin,
En brengt daarna zijn oordeel in.

En volgens deze regelen van Grillus is het onze pligt, de zaak, thans het onderwerp van ons onderzoek, ter toetse te brengen. Dat het publiek zich door geruchtmakende en opgesmukte aankondigingen, die men al meer en meer tot vernedering der kunst en dagelijks in de Nieuwsbladen opdischt, laat verleiden, is een' ieder bekend. Dan geheel anders behoorde het te zijn. Trouwens, wanneer die buiten- en binnenland-

(1) Zie zijn Werk: *Geneeskunst der Heelmeesters, tot dienst der Zeevaart.* Amsterdam, 1752, 8°., bl. 413 en 414.

sche loffelijke vermeldingen omtrent de oogspierdoorsnijdingen zoo voortgaan, dan kan men welhaast verwachten, dat al spoedig het getal der herstelden dat der geopereerden zal te boven gaan. — Zoo die opgaven in massa evenwel zouden moeten gelden, dan zullen zij eene verificatie moeten doorstaan; zonder dat, kunnen wij dergelijke uitbundige lofspraken niet gelooven.

Men overdenkt niet eens, en vraagt zich niet af: zijn diegenen, die geopereerd zijn, wezenlijk hersteld, of zijn zij slechts geopereerd, en wordt het gebrek, hetzij dan vroeger of later, niet weder, zoo als zulks weleer bij spier- en peesdoorsnijding heeft plaats gevonden, hetzelfde? Voor diegenen, welke met dit onderwerp bekend zijn, laat zich dit gemakkelijk begrijpen, doch tevens, dat zeer velen, zelfs de meesten, weder hetzelfde gebrek zullen ontmoeten, en menigeen zich geenszins over de wezenlijke herstelling zal verblijden. Trouwens, wel ingezien, zegt men ook, dat de oogspierdoorsnijding maar tot *verhelping der scheelheid* dient, en verhelpen is geen genezen of herstellen. Want dit laat nog veel te wenschen over.

Ondertusschen, men heeft zich wel meer in de geneeskunst voorgesteld, alsof men zich als opeens op de hoogte bevond. Doch wie kan met grond verwachten, dat eene kunst, welke niet dan langzaam vorderen kan, en reeds meer dan duizend jaren ondervinding voor zich heeft noodig gehad, zoo vele veranderingen heeft ondergaan, en zoo menigvuldige ontdekkingen heeft verkregen, om tot het tegenwoordige standpunt te komen, opeens en bij verrassing hare volkomenheid zoude hebben bereikt? Bij geene operatie zal men dan

ook bij den lijder eene mindere tegenkanting ondervinden, dan in deze, daar alle scheelzienden zich zoo gaarne en als blindelings daaraan onderwerpen, opdat zij regtziende mogen worden. — Het voordeel en de nuttigheid dezer kunstbewerking loopen dan ook den lijder te duidelijk in het oog, om dezelve gering te achten, doordien men alleen van de eenvoudigheid der operatie en van de uitnemende gevolgen hoort spreken, en zich derhalve niets anders voorstelt, dan dat men van scheel weder geheel regt ziet, of ten minste, dat de oogbol weder regt staat. — Vreemd kan het dus niet zijn, dat er zich thans een zoo groot getal lijders aan deze operatie onderwerpen, want de zucht om zich van eenen misstand van het gezigt te bevrijden, hetwelk door eene zoo schijnbaar nietsbeduidende operatie kan geschieden, moet niet alleen over die kunstbewerking doen verbazen, maar met des te meer reden daarop doen betrouwen. Dan, bedenken wij wel, dat ook gewis deze kunstbewerking, hoeveel goeds dezelve ook kan bevatten, en hoe uitlokkend voor den lijder ook voorgesteld, evenwel aan wezenlijke bedenkingen onderhevig kan zijn. De kunstbeoefenaar behoort echter nimmer de uitkomst, de gevolgen, en de zuivere ondervinding, waarop alleen de genees- en heelkunst kan berusten, uit het oog te verliezen, en mag zich ook niet door vooringenomenheid, of door grootspraak laten leiden.

Hoeveel overreding, zorgen en moeite waren en blijven er nog noodig, en worden er niet nog in het werk gesteld, om het algemeen tot de overtuiging van het nuttige en weldadige van de uitvinding der vaccine te brengen, en welke tegenwerking ondervindt men nog,

en welke treurige gevolgen heeft deze verkeerde misvatting en onverstandige tegenstand dikwijls gehad! en dat zulks nog blijft bestaan, daarvan strekke, helaas! het eiland Urk nog in alles tot getuige. Dan, hoe is dit overeen te brengen met de zoo overijlde bereidvaardigheid, die men bij de scheelzienden waarneemt, en hoe onbedacht zij zich aan de kunstbewerking onderwerpen? Het was dan ook vroeger moeijelijker, om cadavers en dierenoogen te verkrijgen, om proeven te nemen, dan het thans gemakkelijker is, om daartoe arme en behoeftige scheelen te vinden. — Trouwens, men schijnt thans hier geheel met het vreemde te zijn ingenomen. Geen wonder, dat niet alleen vroeger Hilmers, Taylor, de Wenzel, Duchelard, Berlier, Williams, Tadini, en later Forlenze, Lusardi, Carron du Villards, alle hier het Land afbereisd hebben.

Omtrent den afloop der oogspierdoorsnijding stel ik mij hetzelfde voor, hetwelk bij de kunstbewerking ter doorboring van het trommelvlies (*perforatio membranae tympani*) is voorgevallen. Deze operatie, later als eene uitvinding van de nieuwere heelkunde beschouwd, was door Cheselden het eerst op het menschelijk ligchaam ten uitvoer gebragt, en naderhand door Eli, in Zwitserland, gevolgd; maar de ongelukkige uitkomst bragt de operatie in vergetelheid. Naderhand werd deze kunstbewerking door Cooper weder onder de aandacht gebragt, waarna Himly dezelve als een' Duitschen eigendom heeft teruggeëischt, en werd hij door Michaëlis en Hunold voorgestaan. Dan, daar zoo weinig genezingen werden bemerkt, welke wijzigingen men ook verder daaraan heeft gegeven, zoo had dezelve nogtans

geen beter gevolg. Alleen bragt dezelve eene aanvankelijke en kortstondige beterschap aan, en doordien deze kunstbewerking bijna aan alle dooven werd ten uitvoer gelegd, en zelfs aan nagenoeg alle doofstommen in het Instituut te Groningen werd aangewend, doch een zoo gering nut aanbragt, zoo werd er opeens niet meer van de operatie gesproken en omtrent niet meer daaraan gedacht (1). Dan, in allen gevalle, het betreft hier niet alleen de operatie ter verhelping van het scheelzien, maar ook het behoud van het gewigtigste zintuig, het gezigt, en hierover eens rijpelijk na te denken, is wel der moeite waard, en blijft voor den lijder gewis eene zeer belangrijke zaak. Wij willen dan voor het tegenwoordige ons oordeel over het een en ander, en vooral over de zoo overdrevene zucht, om al de scheelzienden te opereren, opschorten, en zoo ook den gemaakten ophef en de uitkramingen, die daarbij schijnen te behooren, op zijne plaats laten. De tijd zal ongetwijfeld in deze, evenzeer als bij andere nieuw uitgevondene en verbeterde kunstbewerkingen, beslissen. Wat het praktische, en wel het operatieve gedeelte der oogheelkunst in Nederland betreft, hierover denken wij nader te spreken. Ondertusschen, het is van oudsher bekend, dat daarop de vreemde Oogartsen, de *opérateurs ambulants*, afkomen. Evenwel ieder Arts toch weet, dat bij beleedigingen van het oog meer of min belangrijke ontstekingen kunnen ontstaan, en dat bij kwetsingen van het oog, waarvan de weefsels eene zoo naauwe verwantschap hebben, de ontsteking van het

(1) Onsenoort, *Operative Heelkunde*. Eerste Deel. Amsterdam, 1822. 25e Hoofdstuk, bladz. 279, enz. enz.

eene vliezige gedeelte zich zeer gemakkelijk, zelfs meestal tot de andere vliezige weefsels voortzet, en zich verder aan den oogbol en zoo meer kan mededeelen, waardoor dan ook niet alleen meerdere of mindere zwelling van het bindvlies, uitpuiling, belemmering in de beweging, maar ook aandoeningen van den oogbol, zelfs *Exophthalmia*, kunnen ontstaan. Zoo kunnen ook de oogspieren en hare scheeden, aangezien dezelve zoo gemakkelijk door ontsteking worden aangedaan, niet zonder eenig bezwaar doorsneden worden, te minder nog door hare naauwe verwantschap met het slijmvlies van den neus, of ook met het vijfde paar zenuwen, en zelfs met de hersenvliezen, al hetwelk zijne bezwarende gevolgen in zich heeft.

Men gedenke hierbij aan de gemeenschap, die er, in het algemeen, door het vaat- en zenuwgestel, met de oogen bestaat, en dat aldus algemeene aandoeningen, als volbloedigheid en zenuwlijden, zenuwziekten en dyscrasiën, ook wederkeerig haren invloed op het gezigt hebben, en in dit geval, even als in bijzondere kneuzingen en beleedigingen van de oogen, bij plaatshebbende klier-, huid- en venusziekte, en zoo ook jicht en schurft, en zoo meer, de oogen gemakkelijk consensuëel kunnen aandoen, waardoor, volgens dit beginsel, de oogen secundair een idiopatisch lijden verkrijgen, en alzoo *amblyopie*, *amaurosis* en zoo meer kunnen ontstaan.

Daar aldus de oogen medelijdend door algemeene affectiën kunnen worden aangedaan, zoo kan zulks dan ook te meer voorvallen, naar mate de kunstbewerking meerder moeijelijk is geweest, en daar gewis de oogspierdoorsnijding niet door iederen operateur zoo zeer

gemakkelijk verrigt wordt, zoo kunnen daardoor gemelde aandoeningen des te bedenkelijker worden.

Geheel overeenstemmend met deze opmerkingen, en tevens met mijne ondervinding, heeft dan ook te regt de verdienstelijke Dr. P. J. Blom deswege in zijne inleiding tot zijn *Oogheelkundig Handboek* opgemerkt en gezegd: »Is het verband groot, dat er bestaat tusschen het oog »en de ziel, niet minder groot is het verband met het »overige van het ligchaam, waarvan het een klein gedeelte »uitmaakt; en het is bijzonder de oogheelkunde, die »dat verband leert kennen en waarderen" (1).

Men zoude dan ook al weinig ondervinding in de oogziekten moeten hebben, wanneer men niet had opgemerkt, dat, in het algemeen, na beleedigingen van het oog, en zoo mede na de *myotomia ocularis*, naziekten en meer of minder belangrijke indrukken en aandoeningen des gezigts daarvan het gevolg kunnen zijn. Trouwens, zonder deze opmerkingen verder uiteen te zetten, of verder de verschillende oorzaken van het scheelzien en wat *Maître* Jean, Buffon en vele anderen daarvan gezegd hebben, voor het tegenwoordige na te gaan, is het ook elders reeds genoeg aangetoond en voldoende uiteengezet, dat er ook *symptomatische* en *idiopatische* scheelheid bestaat; en dat zulks op de toepassing der operatie zeer vele bedenkingen kan geven, behoeft geen betoog.

Bekend is het dan ook, dat er, als gevolgen der operatie, soms aanmerkelijke granulatiën in de gemaakte wonde van de conjunctiva, ter grootte van eene erwt

(1) P. J. Blom, *Handboek voor de Oogheelkunde*. Eerste Stuk. Tiel, 1837. Inleiding, bladz. 1.

en grooter, ontstaan, en zoo ook dubbelzien en scheelzien naar de andere zijde, of zelfs van het niet geopereerde regtziende oog, voorvalt, en dat zelfs de operatie kan mislukken; maar ook, wie zal het tegenspreken? dat er wel meer zeer verontrustende gevolgen plaats hebben, die, wat meer is, voor het verlies des gezigts doen vreezen, en zulks ook ten gevolge hebben gehad.

Zal men dan, tot heil der menschheid, deze kunstbewerking blijven voortzetten, dan behoort men de algemeene aandoening niet voorbij te zien, en met geene overijling, zoo als dit thans gebeurt, de operatie te verrigten, maar in tegendeel den lijder daartoe doelmatig voor te bereiden. De overtuiging dan, dat het onbezorgd aanwenden der spierdoorsnijding maar al te zeer plaats vindt, noopt mij zulks ten minste te kennen te geven, en het verder onderzoek daarvan aan de belangstelling der kunstbeoefenaren bijzonder op te dragen.

Vroeger meende men, dat de zaak beslist was, alswanneer deswege door de bekwaamste en meest bekende Artsen, vooral te Parijs, gepaste proeven waren genomen; zoo dit nog bestond, dan konden wij aangaande de oogspierdoorsnijding door den Esculaap van October, 1841, reeds eene vrij beslissende beoordeeling vernemen.

Immers aldaar vindt men een artikel, door den Heer Brochin geleverd, hetwelk hier dienstig zal wezen, om het succes der operatie van het scheelzien nader te vernemen, als ook van de verschillende proeven, welke in het werk gesteld zijn. De Heer Lucas, te Londen, vermeldt vijf gevallen, die gelukt zijn, en eenen enkelen ongunstigen uitslag.

De Heer Eliotson haalt een groot aantal operatiën aan, waarin het aantal gunstige gevolgen verreweg de meerderheid boven dat der niet geslaagde heeft.

Met uitzondering van Eliotson, die eenige gevallen van ontstekingen vermeldt, spreekt geen enkel van toevallen, gedurende of na de operatie geschied. Een dertigtal operatiën zijn te Parijs ondernomen, als 18 à 20 door Jules Guérin; 2 door Roux; 5 door Velpeau en eene door Sédillot.

Roux heeft slechts eene onmerkbare verbetering bij eenen geopereerde verkregen; bij een' ander' heeft eene hevige ontsteking van het bindvlies plaats gegrepen, en de operatie heeft volstrekt geen uitwerksel gehad.

Sédillot is niet gelukkiger geweest.

Bij twee door Velpeau geopereerden heeft het oog onmiddellijk deszelfs voormaligen stand hernomen, maar het scheelzien heeft zich, op eene geringe uitzondering na, op denzelfden trap herhaald. — Bij drie andere is hij gelukkiger geweest. Bij de vier eerste, door Jules Guérin verrigte, operatiën is er eene geslaagd; de drie overige hebben slechts ten halve eene goede uitkomst opgeleverd. In het vervolg was deze verdienstelijke operateur gelukkiger. — Naderhand schijnt dit weder anders te zijn geweest.

Men ziet derhalve, dat de operatie van het scheelzien geen groot vertrouwen in Frankrijk verwekt, ten minste thans niet. Men heeft aldaar vele mislukte pogingen, welke het gevolg schijnen te wezen van de gebrekkelijke geneeskundige behandeling, die men aldaar aanwendt.

De Schrijver voegt er op eene andere plaats nog bij:

Dat alles reden geeft om te gelooven, dat voor het vervolg de evenredigheid der welgeslaagde gevallen zal aanwassen, hetzij men het operatieve middel volmake, of wel dat men vooraf de voorwaarden van het welslagen beter bepale. — Wat betreft de gemakkelijkheid van de uitvoering, de eenvoudigheid en de onschadelijkheid der operatie, zoo bevestigt in al de voorafgegane daadzaken alles bijna de rapporten der buitenlandsche Geneesheeren.

Dan, bijaldien men verder, en vooral de tegenwoordige meeningen te Parijs omtrent de oogspierdoorsnijding, en wel voor het geheel van de spier- en peesdoorsnijding, gadeslaat, dan komt alles met mijne voorstelling overeen, gelijk dan ook reeds gebleken is, dat thans de algemeene proeven van de oogspierdoorsnijding, en de naauwgezette waarnemingen, die genomen zijn en bekend zijn geworden, eenparig getuigen, dat het nut, hetwelk men zich én voor den lijder én voor den operateur daarin had voorgesteld, daarin niet dan ten deele wordt aangetroffen, en het is alsof al de waarnemers zich meer en meer vereenigen met hetgeen reeds Doctor Verhaeghe in 1841 in zijne *Mémoire sur le Strabisme* gezegd heeft, en hetgeen ook allezins met mijne verwachting uitkomt: » *Dat er geene enkele operatie* » *in de Heelkunde op te noemen is, die meer geest-* » *drift heeft verwekt, dan die van het scheelzien,* » *want naauwelijks zijn er eenige maanden verloo-* » *pen, of men heeft in België vooral deze operatie* » *met veel vreugde ontvangen. — De Heelkundigen* » *beijverden zich, al diegenen, welke zich aanboden,* » *te opereren; alom werden scheelzienden opgespoord;*

»*naar mate men deze opzocht, scheen hun getal groo-*
»*ter te worden; het publiek bewonderde de godde-*
»*lijke kunst, die, even als geschiedde zulks door*
»*betoovering, eene mismaaktheid wegnam, die tot*
»*dusverre als ongeneeslijk was beschouwd. Men*
»*stond gereed altaren op te rigten voor hem, die dit*
»*wonderwerk kwam verrigten; doch eensklaps is de*
»*ijver der Heelkundigen verflaauwd, de bewondering*
»*van het publiek is verminderd, en de scheelzienden*
»*willen zich niet meer aan de operatie onderwerpen.*"

Men wacht, omdat er onder het groote aantal operatiën eenige gelukt, en vele slechts half gelukt zijn; omdat anderen, en dit wel tamelijk velen, bij de kunstbewerking niets gewonnen hebben. — Waaraan zijn deze slechte uitkomsten toe te schrijven? Ligt de schuld aan de operatie, of wel aan de geopereerden, die zich niet in de toestanden bevonden, geschikt om haar te ondergaan? Vele Geneesheeren en Heelkundigen hebben zich onthouden hun oordeel uit te brengen, alvorens de uitkomsten gezien te hebben; andere hebben met drift geopereerd, en toen zij de slechte uitkomsten, den half gelukkigen uitslag zagen, hebben zij den geopereerden de schuld daarvan op den hals geschoven, en gedacht, dat, daar de oorzaken van het scheelzien veelvuldig zijn, het noodzakelijk was vooraf eene goede *Diagnostiek* vast te stellen, ten einde a priori te weten, wie de scheelzienden waren, die met hoop op goed gevolg zouden kunnen geopereerd worden; wie diegenen waren, welke tot eene andere behandeling toevlugt moesten nemen, om genezen te worden, en eindelijk, wie de ongeneeslijken waren. Het is eene waar-

heid, dat dit onderzoek noodzakelijk is, alvorens eenige heelkundige operatie, hoe ook genaamd, te ondernemen.

Dit dan zijn de woorden van den Med. Doctor F. VERHAEGHE te Brugge, die, als lijdende zelf aan het scheelzien, door middel der doorklieving van den *Musc. rectus internus*, door Professor DIEFFENBACH (welke de eerste proef in de maand December, 1839, genomen had op eenen kleinen jongen) te Berlijn geopereerd is, en die zich daarover alstoen zeer tevreden betoond heeft, daar de kunstbewerking zeer eenvoudig, zoo als het ook in dit geval te verwachten was, afliep. — Zie, hoe Doctor VERHAEGHE zijn geval verhaald heeft: *In de vier eerste dagen ging alles goed; op den avond van den vierden dag voelde ik op den oogbol eene geringe spanning, even alsof er zich een vreemd ligchaam onder het ooglid bevond. Ik zeide aan mijne vrienden, dat ik voor ontsteking vreesde, en inderdaad was den volgenden dag de geheele conjunctiva bulbi et palpebra ruim geinjiciëerd, terwijl er eene geringe chimosis in den binnenooghoek aanwezig was.*

Een der adsistenten van Professor DIEFFENBACH *liet mij* 8 *bloedzuigers aan de slaap van het hoofd zetten, hetgeen mij veel verligting gaf. Den zesden dag was alle roodheid verdwenen, maar al wat tusschen den binnenooghoek en den rand der cornea gelegen is, was nog ontstoken. De beterschap nam vervolgens spoedig toe, zoodat ik op den negenden dag mijne gewone leefwijze weder aannam, en uitging.*

Deze operatie heeft in Berlijn *veel opzien verwekt. Ik ben de eerste Geneeskundige en de* 31ste *der ge-*

opereerden; in de laatste dagen is het getal tot over de 50 *gestegen* (1). Zoo vindt men dan ook een overeenstemmend geval aangeteekend in de *Annales d'Oculistique publiées par le Docteur* FLORENT CUNIER (2) betreffende Doctor CAFFÉ; dit is andermaal een Arts, die gewis, alvorens zich aan de operatie te onderwerpen, daarover wel rijpelijk zal hebben nagedacht, en met de meeste zorgen zal zijn behandeld. Doch dit kan echter niet gelijkstaan met het geheel. Dit dan ook in het midden latende, zoo zal ik nimmer ontkennen, dat deze operatie niet hare nuttigheid heeft, en als eene aanwinst voor de operatieve heelkunst zal blijven. Dan klaar is het hier, dat in dezen de dwaling de waarheid vergezelt.

Het is dan ook op alle wijze blijkbaar, dat, wel is waar, aan de spierdoorsnijding, bij de aanvankelijke beoefening, de algemeene goedkeuring te beurt is gevallen, doch dat zij deze niet duurzaam heeft behouden. En zoo schijnt het dan ook in Engeland het geval te zijn geweest; immers Professor STROMEYER heeft deswege gezegd: »Dat de »Engelschen, gehecht aan eenmaal erkende regelen der »ervaring, die dikwijls een hinderpaal voor het invoeren »van nieuwe ontdekkingen zijn, dezelve naauwelijks meer »in twijfel trekken, zoodra zij in Engeland zijn ingevoerd. »Het lot der spierdoorsnijding hield ik daarom als voor »altijd beslist, zoodra de Engelsche Heelkundigen hare »toepassing zonder wederstand hadden aangenomen."

(1) Zie BOERHAAVE, *Tijdschrift voor Genees-, Heel-, Verlos- en Artsenijmengkunde*, door G. C. VAN DE KASTEELE en L. S. A. HOLTROP, onder medewerking van P. HENDRIKSZ, Hoogleeraar te 's Gravenhage. 3e Jaarg. Julij, 1840. Bl. 31—35.

(2) 3e Vol., *Supplém.*, enz., pag. 266.

Deze woorden, ofschoon door eenen der allereerste voorstanders der tenotomie aangevoerd, bewijzen hier, dat men in Nederland met de bewondering dezer nieuwe bewerking, die dan ook in Holland was uitgevonden, geene uitzondering heeft gemaakt (1).

Ofschoon dan de oogspierdoorsnijding nog laatstelijk in Parijs en te Petersburg meer naauwkeurig is nagegaan, en in Hamburg en in Nederland met overdrijving is verrigt, blijkt het ook tevens, dat de meening voor deze kunstbewerking zeer verminderd is, en dat het hoofdzakelijk nog de ambulante operateurs zijn, die deze operatie aanwenden.

Daar het dus niet valt te ontkennen, dat men, ten minste in België, zoo als ik reeds heb opgemerkt, zich niet meer aan deze operatie wil onderwerpen, waartoe, mag men dan wel vragen, kan men in 1844 met zoo eene overdrevene zucht dezelve in Nederland voorstaan en aanwenden? Intusschen, als geene vreemde Oogartsen zich daartoe zoo gedienstig betoonden, zoo geloof ik niet, dat wij daarvan zoo veel zouden vernemen.

Dan, alles geschiedt onder de *leus* van *gratis*-behandeling, even alsof in Nederland geene gelegenheid tot hulp voor de behoeftigen bestond. Wij voor ons zullen ons dit niet aantrekken. Trouwens, het is bij de Nederlandsche Genees- en Heelkunstbeoefenaren, en dit mogen wij tot hunne eer zeggen, de gewoonte niet, om hunne gezindheid, om behoeftigen te hulp

---

(1) Dr. Louis Stromeijer, *Handboek der Heelkunde*, in het Nederduitsch overgebragt. 1e Deel. Te Utrecht bij C. G. van der Post Jr. 1845.

te willen zijn, zoo door openlijk vertoon en gerucht-making aan te wijzen. Ook neemt dit bijna de geheele waarde der weldaad weg. Dan, wie voelt zich niet als Arts verpligt, om den armen, zoo het hem mogelijk is, om niet ter dienste te willen zijn? *Mijne beste praktijk is die der armen*, zeide de groote Boerhaave, *omdat God voor hen betalen zal.* Dan, omtrent die vreemde hulp om *niet* is bereids lang geleden door zekeren Schrijver gezegd: »*Dat is de man,* »*die uit verre Landen, met den mantel der men-* »*schenliefde bekleed, tot ons overkomt; die werkt:* »Soli Deo Gloria; *die ons geen gebruik van spijs* »*of drank verbiedt; die ons geene lasten oplegt, welke* »*wij met weêrzin zouden dragen; zijn spiritus en* »*quintessences verdrijven de hardnekkigste en meest* »*verouderde kwalen binnen weinig tijd.*" Dan ook vraagt men: »*Is dan de onbekwaamheid der Neder-* »*landsche Oculisten zoo groot, dat er steeds* Avontu- »riers *moeten komen, om oogoperatiën te doen? Wij* »*willen deze vraag niet beslissend beantwoorden: dit* »*alleen weten wij, dat de vreemde operateurs er bij-* »*zonderen slag van hebben, en allergeschiktste men-* »*schen zijn, zoo wij ten minste hunne eigene verze-* »*kering in de Nieuwspapieren mogen gelooven.*" Dat er ondertusschen in het algemeen maar weinig *Operateurs* zijn, en zoo ook *Oculisten*, die zich als uitmuntend in hunne talenten en bekwaamheden betoonen, blijkt uit alles; en al waren al de Artsen ook Chirurgiae Doctores, zoo zal, wel ingezien, dit op het uitstekende minder afdoen, aangezien alle geene wezenlijke Operateurs kunnen zijn. Wij herinneren ons hier, hetgeen de beroemde

Weinhold heeft medegedeeld, en wij achten het dan ook hier van pas, zulks aan te voeren, namelijk, dat een groot Arts aan eenen buitenlandschen Vorst schreef: ***„Ich kann Eurer Majestät aus Deutschland wohl ein „Bataillon Aertze, aber nicht zwei gute Chirurgen „senden"*** (1) !

Het is dan ook van oudsher bekend, dat de ambulante Oculisten en Operateurs immer eene nieuwe geneesmanier of nieuwe kunstbewerking te baat nemen, en zoo ook de armen uitnoodigen, om daardoor hunne bekwaamheden aan te wijzen. Zoo was het wel het eerst met Josephus Hilmers in het jaar 1748—1770 en 1774, en Taylor in 1749, die de *depressio Cataractae* alhier kwamen verrigten. Daarna werd de *extractie* door Wenzel, in 1759 en 1760, enz., Forlenze, in 1800, en Duchelard, 1814, verrigt. Zoo kwam Lusardi in 1811, 1827 en 1843, vooral in 1827, met de verbeterde manier tot het vormen van den kunstmatigen oogappel, en nu laatstelijk schijnt de keuze op de oogspierdoorsnijding gevallen te zijn. Wat er wel meer bijzonder met de komst en het verblijf van al de vreemde Oculisten, die hier geweest zijn, is voorgevallen, denk ik verder als bijlagen, door een geneeskundig Tijdschrift, Boerhaave, mede te deelen, waarbij men dan ook ontwaren zal, dat zij altemaal in geruchtmaking, bewegingen en uitkramerijen vrij overeenstemmend hebben gehandeld.

De eervolle Geneesheer Sadler, van Petersburg, van

---

(1) Karl August Weinhold, *Anleitung den verdunkelten Krystallkörper im Auge des Menschen jederzeit bestimmt mit seiner Kapsel umzulegen*, mit einer Kupfertafel. Meissen, bei Friedr. Wilh. Goedsche, 1809, pag. 58.

de handelingen van zekeren rondtrekkenden operateur, dien hij, uit achting voor den stand, dien hij tegenwoordig bekleedt, niet noemen wil, doch dien hij welligt vroeg of laat zoude kunnen aanduiden, gewag makende, en van de gedragingen der vroegere, zoowel als latere *Coureurs des opérateurs* een voorbeeld willende stellen, beschrijft hem aldus: »Hij vertoont zich »steeds opererende en in het bijzijn van aanzienlijken, »die de lijders tot hem brengen, en die deze lijders »noopten hem te laten begaan. Hij laakt deze handel»wijze, en zegt, dat deze operateur de Heelkunst ver»nederd heeft, door zijne zalen te veranderen in eenen »operatiewinkel, zijne kunstbewerkingen voordragende »met het eenige doel, om dezelve voor de aanwezige »beminnaren meer bevattelijk te maken, en door alles »te opereren, wat zich aanbood," enz.

De Heer Sadler eindigt met de volgende raadgevingen, welke men niet te zeer ter harte kan nemen: »Men zal er eene juiste afgebakende scheidslinie vin»den tusschen den Heelkundige, welke dezen eervollen »naam waard is, en kwakzalvers-operateurs, voor wie »alle middelen goed zijn, zoo zij slechts opzien baren »en hunne beurs vullen. Dat ieder Heelkundige, voor»dat hij de *bistouri* ter hand neemt, zich op zijn »geweten afvrage, of de operatie inderdaad wordt aan»gewezen; of zij onvermijdelijk is, en dat hij geene »kunstbewerking doe met het oogmerk, om in het oog »des publieks te schitteren. Dat hij zich niet op ge»lijke hoogte stelle met den *duellist*, die, om zijne »treurige vermaardheid te vergrooten, met de gansche »wereld twist zoekt. Schande zij het loon van zulk eene

»handelwijze. De getuigenis van zijn geweten moet »hem dierbaarder zijn dan al het opzien, hetwelk hij »zoude kunnen verwekken. Want hoe meer hij van »den weg der eer en zijnen pligt afwijkt (1), des te meer »zal hij verbijsterd worden, en de eenige waarborg, »welken de lijdende menschheid heeft tegen de verze- »kering van zijn geldelijk belang, zijn geweten, zal ten »laatste geheel verdwijnen" (2).

Dan wij voor ons, het geheel overziende, en bemerkende, wat thans nog plaats vindt, weten niet, of wij ons daarover verwonderen of bedroeven moeten. Intusschen, wij vragen hier, zoude men dan, om wezenlijk zijne talenten en bekwaamheden te toonen, daarbij altijd zoo alom moeten reizen? of zouden het alleen de voordeelen zijn, die daartoe aanleiding geven? Zeker is het, dat al de opgenoemde Oogartsen, die in Nederland zijn geweest, niet geroepen zijn, maar zich hebben aangeboden, en de eene meer, de andere minder

---

(1) Prof. Cruveilhier, te Parijs, over de Pligten van den Geneeskundige sprekende, heeft gezegd: » *Pligt* is de *Eer* in het zedelijk » leven van den mensch, het zedelijk leven der maatschappij; deze » kwijnt, wanneer het eergevoel vermindert; deze wordt vernietigd, » als het eergevoel uitgebluscht is.

» 's Menschen wil onderwerpt zich aan de stem der eer; de » deugdzame wil liever in kommer of in boeijen leven, dan eenen » kwalijk verkregen' voorspoed genieten; de krijgsman blijft op zijn' » post en sneuvelt; Regulus keert naar Carthago terug, alwaar hij » weet, dat de wreedste folteringen hem te wachten staan."

(2) *Gazette Médicale Belge. Journal hebdomadaire de littérature, de critique et de nouvelles médicales rédigé par les docteurs* Ph. J. van Meerbeeke et Ch. van Swijgenhoven, Dimanche, 2 Février, 1845. — *Encore un mot à propos des Oculistes voyageurs.*

welkom is geweest, doch nimmer, zoo als het maar al te zeer blijkt, daarmede eene duurzame achting hebben verworven.

Daar het publiek van het beginsel uitgaat, gelijk het uit al het medegedeelde gebleken is, en reeds sinds meer dan honderd jaren dit gemeend heeft, dat ieder Arts of Heelmeester geene oogoperatie verrigten kan, en ook daartoe niet geschikt kan zijn, om in dat geval de gewenschte hulp te verschaffen, zoo is het dan ook, onpartijdig beschouwd, geen wonder, dat de inlandsche Arts wordt voorbijgezien; en daar er wel zeer vele bevoegde, maar weinig wezenlijke bekwame gevonden worden, geeft zulks eene schijnbare behoefte, ten minste het wordt daardoor in de hand gewerkt, om vreemde Oogartsen te hulp te roepen. Wij meenen ons desniettemin, en te regt, daarover te moeten beklagen, en wie zal zulks niet billijk vinden? Dan, dat wij ons daarmede bevredigen, dat wij het niet alleen zijn, en dat wij als Nederlandsche kunstoefenaren daarin met andere natiën, en wel gewis met de Duitsche, in dat geval gelijkstaan, of hebben gestaan, want hoe zoude anders de beroemde Oogarts Karl August Weinhold, in zijn *Ophthalmiatrischer Versuch*, aldus hebben kunnen schrijven: »*Der* »*Deutsche Kopf* gewöhnt so Manches zu ertragen, »giebt sich auch dazu hin. Der Ausländer nimmt »ihm die Früchte seines Fleisses weg; er is blos da, »die Geister zu vergnügen, darum lassen ihn die Kör»per ohne Brod. Ihm Deutschen waltet kein Bestre»ben zum Nationalismus; lieber hebt er das Verdienst »des Fremden heraus, sieht mit Scheelsucht das seines

»Landsmannes an, und lässt ihm selten Gerechtigkeit »wiederfahren." En verder zegt hij, pag. 90: »Ar»beitet sich der arme Deutsche zu Tode, und aus»ländische Papilionen tragen mit leichten Füssen den »Blumenstaub des ehrlichen Arbeiters hinweg; an ihn »erinnert nichts mehr als etwa die einfache Blüthe eines »trocknen Vergissmeinnicht. Der besämende Hauch »sklavischer Vermischung hat die Mehrheit unsers Ge»schlechts mit ewiger Knechtschaft besprützt; es muss »unterliegen im grossen Kampfe mit ihr, denn es »zerfleischet ja Einer den Andern, indess der dritte »ruhig den Magen füllt! O! my country! O! my »friends! there are more things in heaven and earth, »than are dreamt of in your philosophy! Eternity de»pending all atchieves" (1)! Dan, is het niet steeds maar al te zeer gebleken, en blijkt het niet nog duidelijk, dat door het publiek de vreemde hulp gezocht wordt, en dat men in dit geval zeker veel minder waarde stelt in de bekwaamheden en talenten van zijne eigene landgenooten, wier bestaan en welvaart daardoor geheel moeten te gronde gaan, en waarom dan ook de nadeelige gevolgen voor het geheel, zoo daarin niet, evenzeer als in andere Landen, waarmede men zich gelijk wenscht te stellen, voorzien wordt, niet lang kunnen uitblijven?

Immers in Duitschland, Frankrijk, Engeland, Italië, overal zijn gepromoveerde Oogartsen. Trouwens, wij zouden hier kunnen herhalen, hetgeen ik in mijn betoog reeds omtrent de weinige eendragt, die er onder

(1) K. A. Weinhold, *Anleitung den verdunkelten Krystallkörper*, enz. Meissen, 1809, bladz. 90.

de kunstgenooten bestaat, en zoo ook omtrent de inrigtingen van onderwijs in de Oogheelkunde, gezegd heb; dan, wij verwijzen den lezer derwaarts. Het zij mij echter nog eens vergund, mijn gevoelen te herhalen, en te kennen te geven, dat, zonder de ooren te sluiten voor de openbare meening, men het goede evenwel kan behartigen. Trouwens, *le médecin qui prend le public pour juge n'est point un homme de bonne foi*, en daarom behoorden de Geneesheeren in het algemeen de landgenooten voor te gaan; dit doen ten minste andere Natiën, die dan ook, wanneer er in hun Land kunstoefenaren bestaan, die het algemeene vertrouwen waardig zijn, aan hunne landgenooten de voorkeur geven, en waarmede zij ook tevens de belangen van den zieke bevorderen; slechts dit is hun pligt: een Arts moet helpen. Dit is zijn eenige doel. Er zijn echter, helaas! bij vele Geneesheeren van onzen tijd beweeggronden voorhanden, die iets anders beoogen dan te helpen. En daarvan is, gelijk Nasse te regt aanmerkt, het standpunt van den Geneesheer in den Staat voornamelijk de oorzaak. De Geneesheer heeft geenen rang in de maatschappij; hij is een ambachtsman, door de Regering erkend, die van de uitoefening van zijn beroep leven moet. Alle nadeelen, die mededinging en andere omstandigheden aan een ambacht toebrengen, vallen ook hem ten deel; de zuivere beweegredenen der kunst, menschenliefde en streven naar wetenschap, moeten verloren gaan; hij wordt een kind van het eigenbelang; zijne bestemming is rusteloze werkzaamheid (1).

(1) Zie mijn *Betoog ter overweging aangaande eene voorge-*

Ondertusschen is het waar, en wie zoude zulks willen tegenspreken? dat de Genees- en Heelkunst als wetenschap onafscheidelijk zijn, en dat het dus nuttig en noodzakelijk is, dat men in al de vakken opgeleid en onderwezen worde. Dan, daarom is het niet bewezen, dat de beoefening vereenigd moet zijn; in dit geval zien wij geen heil in de geheele vereeniging. In tegendeel, wij houden het even uitgemaakt, dat zulks niet alleen niet behoeft, maar zelfs ook niet volgens het voorstel verwezenlijkt kan worden. Dit alles heb ik dan ook bereids vroeger opgemerkt en te kennen gegeven, en zal dit steeds, ook door de roeping, die mij is opgelegd, met allen grond verdedigen.

En waarom niet? trouwens, wij besluiten in dezen met hetgeen reeds een zeer bekwaam Schrijver gezegd heeft: »De specialiteit doet zich bij de geneeskunde »onder alle vormen voor. En inderdaad, men weet niet »op wie zij het gemunt hebben, die, zonder dezelve »te omschrijven, den steen naar haar werpen, zonder »te weten, waar die zal nederkomen. Wat toch is de »scheiding der Heel- en Geneeskunde anders dan de »verdeeling der kunst in twee specialiteiten? Wat be»teekenen in het onderwijs die onderscheidingen tus»schen Geneeskunde, Artsenijmengkunde, Vroedkunde, »Oogheelkunde?" enz. En wanneer wij van het onder»wijs tot de praktijk overgaan, zijn er dan wel vele Ge»neesheeren of Chirurgijns, die dit ideaal van algemeene

---

stelde geheele vereeniging, zoowel als van het doelmatige van de bestaande scheiding, doch slechts in de beoefening der bijzondere vakken van genees- en heelkunst. Te Amsterdam bij C. G. Sulpke, 1842.

»kennis verwezenlijken, welke, naar men zegt, den man »kenmerkt, die in waarheid *op de hoogte der kunst* »*staat?* Geen enkele welligt. Er is er geen een, die »niet meer in het bijzonder deze of gene ziekten heeft »bestudeerd en tot de kennis derzelve is doorgedrongen, »en die niet betrekkelijk in dit opzigt grootere vorde- »ringen heeft gemaakt dan al de overige; er zijn er »zeer weinige onder hen, die vermelding waard zijn, »die niet op stuk van zaken specialiteiten zijn, in meer- »dere of mindere mate begrepen en als zoodanig erkend; »de Chirurgijn in den volsten zin universeel is dus, »strikt genomen, even moeijelijk te vinden, als de »Chirurgijn striktelijk specialist (1)."

Intusschen het behoeft geene herinnering, dat *das Studium der Ophthalmologie, ihre Verbreitung und Vervolkommnung, ist nicht blos ein Gewinn für die Wissenschaft, sondern auch für das Wohl der Menschheit und das bürgerliche Leben.* — Dan, bedenken wij, dat het beter kan worden, bijaldien men het voorbeeld van andere Landen slechts volgt — en dat Professor Chelius en te regt gezegd heeft: »De al- »gemeene ijver voor de beoefening der Oogheelkunde »heeft bij alle beschaafde volkeren in den nieuweren »tijd de schoonste vruchten gedragen," en verder: »Duitschland verdient in dit opzigt klaarblijkelijk den »meesten lof, en, zonder de liefde voor den geboor- »tegrond te zeer te vleijen, moet toch de Duitsche »maatstaf in het vak der Oogheelkunde nog als de »meest geldige worden beschouwd." »Ook," zegt hij, »in Engeland werd de lust tot de beoefening der Oog-

1) *Annales d'Oculistique*, Tom. XI, 31 Janvier, pag. 52.

»heelkunde voornamelijk door Gibson, Ware en War-
»drop opgewekt; vooral echter werd deze leer bevor-
»derd door den wedijver met de leerlingen van Italië
»en Duitschland, en door de Werken van Saunders. —
»Hetgeen Frankrijk tegenwoordig nog niet bezit, name-
»lijk bijzondere *inrigtingen voor het onderwijs in dit*
»*vak*, *verkreeg* Engeland *spoedig door eene algemeene*
»*deelneming*, *zelfs van personen*, *welke in de Ge-*
»*neeskunde vreemd waren*, *die door rijkelijke bij-*
»*dragen het hunne toebragten*" (1).

Het is alzoo te hopen, dat men eenmaal regt moge inzien, dat men elders, zonder daarom tusschen den Genees- en Heelkundige meer onderscheid te maken, de zoo uitstekende Oogartsen, die er bestaan, vooral aan het praktisch onderwijs, hetwelk aldaar gegeven wordt, te danken heeft.

Wij willen dan, zoo als de Hoogleeraar Thijssen met juistheid heeft opgemerkt, onze redeneringen hiermede besluiten: »dat groote mannen, en zoo mogen wij »met vertrouwen daarbij voegen, maatschappijen, zelfs »Gouvernementen, een tijdstip hebben, hetgeen hun »het begrip van hunnen toestand en betrekkingen huns »levens voorhoudt, en als in het verschiet het stand-»punt toont, dat zij moeten innemen; zoo wist ook »onze Natie den wenk te verstaan en de groote scha-»kel te smeden, die haar aan den voortgaanden ket-»ting der beschaving moest vestigen. In overeenstem-»ming met grond en klimaat, offerde zij meer aan de »rede en het verstand, dan aan de verbeelding en

(1) Max. Jos. Chelius, *Handb. der Oogheelk.*, 1e D., 1e Stuk. Leeuwarden, 1844.

»de bevalligheden; noeste vlijt maakte den vrijen Ne-
»derlander onuitputbaar in uitvindingen, waarheids-
»liefde onvermoeid in het navorschen, naauwkeurig in
»het beoordeelen, juist en getrouw in het naboot-
»sen der natuur. Hierdoor verduisterden de Neder-
»landsche mannen den letterroem der vermaardste uit-
»heemsche kunstenaars en geleerden, en bleven aan
»den trans der onsterfelijkheid schitteren. Zoo was het
»tijdperk van Hollandsche deugd en degelijkheid te
»schoon en glansrijk om duurzaam te zijn, want er is
»een toppunt van verval, zoowel als van verheffing,
»van hetwelk de menschelijke zaken in het tegenover-
»gestelde vallen, en hetgeen zij noch in hunnen voort-
»gang, noch in hunnen val kunnen onderscheiden" (1).

---

(1) H. F. Thijssen, *Geschiedkundige beschouwing der ziekten in de Nederlanden*, enz. Amsterdam, 1824. Bl. 68, enz.

ILIAS POST HOMERUM,

ALS EENE MERKWAARDIGHEID, MET DE BEHANDELING VAN HET SCHEELZIEN IN VERBAND STAANDE;

DOOR

Doctor *NEVERMANN*,

van Plau in Mecklenburg (1).

Sine ira et odio.

Er is geene bloedige kunstbewerking, die in zulk eene hooge mate de geestdrift der Heelkundigen en zieken heeft weten op te wekken, dan de behandeling van het scheelzien; en geene kunstbewerking is er ook, die meer aankondigingen het licht heeft doen zien, en meer werktuigen heeft doen uitvinden. De mannen van de

(1) Bij de toezending van het stuk, dat wij ter lezing aanbieden, heeft de Heer NEVERMANN van onze onpartijdigheid deszelfs plaatsing in onze *Jaarboeken* verzocht; wij hebben aan zijn verzoek voldaan. Daar gemeld stuk echter in het Hoogduitsch was gesteld, zijn wij verpligt geweest, de vertaling daarvan in handen te geven van eenen taalkunstenaar, ons door eenen onzer medewerkende correspondenten en vrienden als voor die taak geschikt aanbevolen; onze slechte gezondheidstoestand en onze drukke bezigheden ons evenwel niet vergund hebbende, de overzetting na te gaan, kunnen wij de verantwoording voor hare naauwkeurigheid niet op ons nemen; aan den Autheur zij het derhalve overgelaten die gebreken aan te wijzen, welke hij daarin mogt aantreffen.

(DE HOOFDREDACTEUR).

kunst en de beschaafde wereld hebben zich aan het werk gezet, en een wagen, ja zelfs een schip, zoude niet voldoende zijn, om de geschriften, die zij heeft doen geboren worden, te bevatten.

Wij hebben sedert 1828 deze kunstbewerking op het lijk aangewend, volgens de wijze van behandeling der hierna te melden Schrijvers; wij bedienden ons daarbij van het eenvoudige stompe haakje van Bromfield en van de aan de platte zijde kromme schaar; wij hebben haar toegepast op de oogen van schapen en kalveren, en ons daarbij van een dubbel haakje bediend; intusschen hebben wij het niet durven wagen, de bewerking op het menschelijk oog toe te passen, uit hoofde wij bespeurd hebben, dat ten gevolge dezer bewerking, die ons een weinig wreed toescheen, de oogen ontstoken werden, en al te veel van hunne beweegbaarheid verloren. De Schrijvers zelve hadden voor het overige deze onderneming niet al te veel aangemoedigd, hoewel men, volgens hunnen raad, juist geen toovenaar behoefde te zijn, om dezelve ten uitvoer te brengen.

Haat noch nijd besturen onze pen, zoo als men welligt zoude gelooven. Het zijn alleen die onophoudelijke loftuitingen, die ons tegenstaan, en het is alleen ter liefde van de waarheid, dat wij besloten hebben hier eenige opmerkingen te laten volgen.

Wij hebben met des te meer genoegen gezien, dat de behandeling van het scheelzien op eene ernstige wijze in de Werken over de behandeling der oogziekten heeft plaats gegrepen, en dat men erkend heeft, dat in zekere gevallen zij een middel aanwijst, om de evenredigheid in de menschelijke gelaatstrekken te herstel-

len, omdat de artikelen, aan de akiurgie gewijd, te vinden in de oogheelkundige Woordenboeken en Werken, er volstrekt geen gewag van maakten, of er slechts zeer oppervlakkig over handelden.

Deze kunstbewerking is ter naauwer nood in het licht verschenen; en waar zullen wij aanlanden, bijaldien de dolle zucht, om haar op verschillende ziekten toe te passen, niet in hare vaart gestuit wordt? Reeds is het ons bekend, dat zij in achttien aandoeningen gebezigd is geworden, en wel in: de asthenopie, de myopie, de presbyopie, de amaurosis, de ptosis palpebra, het entropion en ectropion, de diplopie, het nystagmus bulbus, de macula corneae, de staphyloma, het pterygiun, de synechia, de coloboma en het ectropion, de cataract, de hydrophthalmie.

Beklaagt Dezeimeris zich levendig over het gebrek aan historische kennis bij zijne landgenooten, ook wij kunnen hetzelfde verwijt rigten, ten aanzien van het door ons behandelde onderwerp, aan de Duitschers, de Belgen, de Engelschen, de Denen, de Hollanders, de Spanjaarden, de Portugezen, de Italianen en de Amerikanen, als ook aan de Franschen, hetwelk voor het overige niet zeer vleijend voor deze natiën is. Zoo bemint b. v. von Ammon de behandeling der oogziekten even als een vader zijne dochter, en hij heeft het plan gevormd, om eene soort van Duitsch-oculistische akademie op te rigten, welke jaarlijksche prijzen zoude toekennen; hij is voornemens dit denkbeeld met medehulp zijner vrienden, de Heeren Baumgarten, Beger en Zeis, te verwezenlijken. Welnu, deze ambtsbroeders hebben niet den minsten twijfel

gekoesterd, dat zij, bij het schrijven over de behandeling van het scheelzien (1), niets anders deden, dan eene kunstbewerking weder uit hare sluimering op te wekken, welke reeds sedert meer dan eene eeuw bekend was en beoefend werd, en slechts om eene zeer eenvoudige reden verworpen was, en wel, omdat men erkend heeft, dat zij geen nut te weeg bragt, en geen enkele zieke zich meer daaraan heeft willen onderwerpen.

L. Stromeyer (2), tegenwoordig Hoogleeraar te Freyburg, heeft zich in het hoofd gezet *te denken*, in 1838, dat het scheelzien genezen kon worden door het doorsnijden der regter- inwendige spier. Dieffenbach (3) teekende dit denkbeeld naauwkeurig op, en bragt het ten uitvoer. Van toen af, roept Zeis (4) uit, heeft men het ei van Columbus op zijn einde gezet, en iedereen heeft deze kunstbewerking kunnen verrigten. Weldra hebben de twee vermeende uitvinders zich geprezen, en als zoodanig uitgebazuind gezien door Oppen-

---

(1) Von Ammon, in zijn *Monatsschrift*, 1840, en in zijne brochure: *Die Behandlung des Schielens durch den Muskelschnitt. Ein Sendschreiben an* Dieffenbach. Leipzig, 1840. 8°. Baumgarten, in het *Monatsschrift* van von Ammon (1840, bl. 474). Beger, als geschiedschrijver der vorderingen van de behandeling der oogziekten, in Canstatt's *Jahresbericht*. Zeis, in zijne critische overzigten van Schmidt's *Jahrbücher*.

(2) *Beiträge für operative Orthopädie als Erfahrung für die subcutane Durchschneidung der verkürzten Muskeln.* Hanover, 1838. 8°. Zie *Annales d'Oculistique*, Deel II, bl. 54, 30 Oct., 1839.

(3) Casper's *Wochenschrift für die gesammte Heilkunde*, Jahrgang 1839. Berlin, 1839. 8°.

(4) Schmidt's *Jahrbücher etc.* Bd. XXXIV, p. 262. Leipzig, 1842. 8°.

HEIM (1), FRICKE (2), UNNA (3), FRORIEP (4), VERHAEGHE (5), MELCHIOR (6), KEIL (7), CH. PHILLIPS (8), MULDER (9), WOLF (10), BAUDENS (11), J. PARRISH (12), DIX (13), GUEDES (14), C. MARTIN (15), VAN STEENKISTE (16), MALGAIGNE (17), LUCAS (18), die deze be-

---

(1) FRICKE's u. OPPENHEIM's *Zeitschrift für die gesammte Medicin*, Bd. XIV, p. 281. Hamburg, 1840. 8°.

(2) Ibid., Bd. XV, p. 175.

(3) Ibid., 1841, Bd. XVII, p. 129.

(4) *Chirurgische Kupfertafeln*, Heft 66, Tab. 427. Weimar, 1841. 4°.

(5) *Mémoire sur le Strabisme.* Bruges, 1841. 8°.

(6) *De Strabismo.* Hauniae, 1839. 8°.

(7) *Das Schielen und dessen Heilung nach* DIEFFENBACH's *Erfindung.* 2e Ausg. Berlin, 1842. 8°.

(8) *La Chirurgie de* DIEFFENBACH. Berlin, 1840. 8°. *Du Strabisme.* Paris, 1841. 8°.

(9) *Verhandeling over het scheelzien*, en deszelfs *behandeling door de oogspiersnede.* Utrecht, 1841. 8°.

(10) SACH's *Allgemeine Medicinische Central-Zeitung.* Berlin, 1842. Stück 5.

(11) *Leçons sur le Strabisme.* Paris, 1841. 8°.

(12) OPPENHEIM's *Zeitschrift*, Bd. XXI, p. 545. 1842.

(13) *A treatise on Strabismus, or Squinting, and the new mode of treatment, illustrated with engravings and cases.* Boston, 1841. 8°.

(14) *Jornal da Sociedade de Sciencias Medicas de Lisboa*, Tom. XIV, p. 26. Lisboa, 1842. 8°.

(15) *Memoria por Strabismo.* Madrid, 1842. 8°.

(16) *Notice sur l'opération du Strabisme.* Bruxelles, 1840. 8°. Zie ook *Archives de la Médecine Belge* en *Annales de la Société Médico-Chirurgicale de Bruges, année* 1840. 8°.

(17) *Lehrbuch der operativen Medicin, nach der Französischen Ausgabe übersetzt von* EHRENBERG. Leipzig, 1843. 8°. p. 323.

(18) *A pratical treatise on the cure of Strabismus.* London, 1840. 8°.

werking als het achtste wonder der wereld hebben aangemerkt. Ziehier, op welke wijze de Staatsraad, Doctor SEIDLITZ (1), te St. Petersburg, zich in zijne geestvervoering uitlaat: »Het denkbeeld der kunstbe-»werking van het scheelzien verdient veel eerder eene »eerezuil, dan de rhinoplastica van TAGLIACOZZI, en DIEF-»FENBACH kan met het volste regt zijnen naam in brons »laten graveren." De Redacteur van de *Berliner Medicinische Central-Zeitung* (2) riep uit, even als een echte trompetter van een hansworstenspel: »Beproeft »alle dingen en behoudt het goede! In weêrwil van »alles wat in Duitschland de haat, de nijd en andere »beweegredenen tegen de kunstbewerking van het scheel-»zien zullen voortbrengen, en welke ook de zwartste leu-»gens van verscheidene Fransche en Belgische Genees-»heeren mogen zijn, zoodanig als men die aantreft in »de laatste afleveringen der *Annales d'Oculistique* van »FLORENT CUNIER, te Brussel, en die ten doel hebben, »om den voorrang aan onzen DIEFFENBACH te betwisten, »men zal niet den geringsten tak van de lauwerkroon »afbreken, welke zoo wel verdiend is door den grooten »uitvinder dezer nieuwe en verhevene methode, die wij, »dadelijk toen zij ons bekend was, in ons Dagblad als »der meest schitterende aandacht waardig hebben aange-»kondigd." UNNA (3) zegt het volgende: »Het scheelzien »ging op dezelfde wijze van de eene behandeling op »de andere langzaam voort, zonder dat men er de »minste acht op sloeg, totdat eindelijk het verheven

(1) OPPENHEIM's *Zeitschrift*, Bd. XV, p. 577.

(2) Jaargang 1841, p. 62.

(3) OPPENHEIM's *Zeitschrift*, Bd. XV, p. 129.

»denkbeeld van Dieffenbach het uit zijne slaapziekte »opwekte; deze gebeurtenis bragt de geheele wereld »in verbazing, en als door betoovering zag men een »nieuw schitterend tijdperk aangebroken."

De Schrijvers, wier namen thans opgelezen worden, hebben vervolgens, de eene meer, de andere minder, den uitslag der kunstbewerking toegejuicht: Franz, Lucas, Syme, Liston, Adams, Herbert Mayo, Attinburow, Clay, Edward Guthrie, Middlemore, Neuber, Ruete, Langenbeck, Hocken, R. Hall, Bonnet, Peyne, Guislain, J. Guérin, Crommelinck, F. Cunier, Schoenfeld, French, Pétrequin, Amussat, Bouvier, L. Boyer, Rognetta, Carron du Villards, Sédillot, Roux, Velpeau, Desmarres, Gairal, Duffin, Löser, Heyfelder, F. Pauli, Svitzer, De Nobele, Sotteau, Doubouwitzki, Alt, Flarer, Fabini, Simon, Edwin Lee, Post, Dufer, Mackenzie, Grand, Dufresne-Chassaigne, H. Curtis, Bertini, Sperino, enz. enz. enz.

Verscheidene jaren zijn reeds verstreken, toen wij, in tegenwoordigheid van den Heer Jüngken en andere ambtsbroeders, geprotesteerd hebben tegen dit vooroordeel, hetwelk des te belagchelijker is, omdat men, zonder het te weten, niets anders gedaan had dan oudbakken kool te stoven gezet.

Toen wij evenwel in de *Neue Litteratur Zeitung*, onder redactie van Hand (1), lazen, dat de Akademie der Wetenschappen, te Parijs, in hare zitting van 26 Februarij, 1844, den prijs Monthyon van 6000 *francs* aan Stromeyer en Dieffenbach had toegekend: *aan*

(1) Jena, 1844, 4°., N°. 104, 30 April, p. 414.

STROMEYER, *uit hoofde hij* DE EERSTE GEWEEST WAS, DIE OP HET LIJK DE KUNSTBEWERKING VAN HET SCHEELZIEN INGESTELD EN UITGEVOERD HAD, *en aan* DIEFFENBACH, omdat HIJ HET EERST MET EENEN GOEDEN UITSLAG DEZE KUNSTBEWERKING OP DEN LEVENDEN MENSCH HAD TOEGEPAST, kwam ons, in weêrwil van ons zelve, de oude zinspreuk voor den geest: *Amicus Plato, amicus Aristoteles, sed magis amica veritas.* De verzen 14 en 15 van SIRACH kwamen ons in de gedachte: *Zoo gij verstand hebt, antwoord uwen naaste; zoo niet, houd uwe hand voor den mond. Er is eer en schande in het spreken.*

Niets is schadelijker voor de waarheid en de eer der wetenschap, dan de valsche zedigheid om te zwijgen. En welk denkbeeld zoude de nakomelingschap zich toch wel van ons vormen, als het eens gebeurde, dat men op zekeren tijd de misslagen erkende als het gevolg van onze onkunde in het vak der geschiedenis? Zouden onze naneven geen regt hebben ons te verachten, ons, die de ontdekkingen onzer voorgangers met voeten getreden en hen met vingers nagewezen zouden hebben, in plaats van hunne nagedachtenis te vereeren? Tot op dit oogenblik hebben wij aangaande dit onderwerp niets aan het licht gebragt; wij vatten de pen op, om te beletten, dat dergelijke beschuldigingen tegen onze eeuw gerigt kunnen worden, en om in hunne wezenlijke waarde de kreten van geestdrift te doen kennen, welke overal geslaakt worden.

Ons voornemen is eene juiste en onpartijdige kritiek te leveren; verre zij derhalve van ons verwijderd het denkbeeld, om DIEFFENBACH de verdienste te betwisten,

van eene aloude kunstbewerking uit hare asch te hebben doen verrijzen. Maar wij hebben ons niet bezig te houden met STROMEYER, die door DIEFFENBACH (1) de *geestrijke bevoorregte* (2) wordt genoemd.

Alvorens ons pleidooi te beginnen, zijn wij verpligt de zonderlinge redenering van GRABAU (3) te wederleggen, die aldus schrijft: »De tegenwoordige medische »litteratuur schept behagen in het ten toon spreiden »van eene geleerdheid, die even zoo vermoeijend als »overtollig is, want het is nutteloos te herhalen, wat »reeds gezegd is. Er is weinig aan gelegen, te weten, »wat PIETER en PAULUS gedacht en gedaan hebben ten »aanzien van de eene of andere zaak; maar het is »vervelend te vernemen, wat PIETER en PAULUS heb»ben geschreven. Waar zullen wij heengevoerd wor»den, zoo wij ons laten afdalen in dat slijk van boe»ken, te midden waarvan wij gevaar loopen te verstik»ken?"

Wanneer evenwel de geschiedkundige geleerdheid meer in aanzien was, zoude het verwijt van UNNA ongegrond zijn, en onze tijdgenooten zouden in de oogen der mannen van de wetenschap hunnen goeden naam niet op het spel gezet hebben.

Berigten wij, dat GRABAU, wiens uitmuntende redeneerkunde men begint te bewonderen, tegenwoordig te Jena een *Repertorium für die gesammte Medicin* uitgeeft. Dit is eene soort van verzamelingen, waarvan

---

(1) *Ueber die Durchschneidung der Sehnen u. Muskeln.* Berlin, 1841. 8°. Voorrede.

(2) *Geistvollen Vorberechtigten.*

(3) OPPENHEIM's *Zeitschrift*, Bd. XIX, p. 119. 1842.

wij reeds al te veel bezitten; maar die van Grabau heeft evenwel eene bijzondere verdienste, die namelijk, om de andere uit te plunderen, ten einde in haar onderhoud te voorzien. Dat heet zich met zijne grondbeginselen gelijk blijven!

Berigten wij verder, dat, indien de Schrijvers, die zich met de behandeling van het scheelzien onledig gehouden hebben, Pieter of Paulus bestudeerd hadden, of zich naar de bibliotheek hunner stad hadden begeven, zoo zij namelijk de geschriften van Pieter of Paulus niet bezeten mogten hebben, zij ons deze letterkundige opwelling van toorn zouden bespaard hebben. Maar op dit oogenblik vinden wij ons in de noodzakelijkheid gebragt tusschenbeiden te treden, daar wij niet langer kunnen dulden, dat Dieffenbach (1) den spot met zijne tegenstanders drijft, zoo als hij doet, wanneer hij op deze wijze spreekt: » Ongelukkigerwijze » is het geschied, dat eene ligte voorhoede zich met ver- » metelheid op het slagveld der onderhuidsche orthopedie » heeft laten zien, als echte vrijbuiters tiraillerende, trach- » tende de eer van het gunstig oogenblik te winnen. Som- » tijds valt zij ons direct of indirect aan, zoowel Stro- » meyer als mij, met overmatige slagen; somtijds zoekt » zij ons tegen elkander in het harnas te jagen; op elk » terrein vertoont zij zich, nu eens in de journalen der » geneeskunde, dan weder in de politieke journalen." En de kritiek juicht dit toe (2)!

Wat dergelijke klagten moeten beteekenen, weten wij

(1) *Ueber die Durchschneidung der Sehnen u. Muskeln*, 1844. 8°.

(2) Hallesche *Litteratur-Zeitung*, 1843. October, p. 211.

waarlijk niet, want lang voordat men wist, dat er een *geestrijke bevoorregte* bestond, wien de gave verleend was, vele pezen door te snijden, hadden Mekeren, Roonhuyzen, Blasius, Ten Haaf, Cheselden de doorsnede bewerkstelligd van de sterno-cleïdo-mastoïdeïsche spier; in 1812 had Sartorius, en in 1826 Delpech, de achillespees doorgesneden; Weinhold, in 1819, de groote borstspier, terwijl Watmann zulks bij de deltoïdes bewerkstelligd had. Wij zullen Dupuytren en Astley Cooper niet aanhalen. Het is blijkbaar, dat de kunstbewerking, waarvan thans sprake is, op de nieuwe vorderingen in de akiurgie, die altoos iets nieuws verlangt, grooten invloed heeft uitgeoefend; maar voornamelijk heeft zij gewerkt op die personen, die het mes als een voortreffelijk geneesmiddel beschouwen, ten spot van de uitspraak van Hippocrates (1). Van tijd tot tijd hebben evenwel verscheidene Schrijvers beproefd, om den geestdriftigen ijver, die zulk eene ontploffing veroorzaakt had, eenigzins te matigen; hunne stem is echter door hunne landgenooten gesmoord geworden, terwijl de vreemdelingen zich doof gehouden hebben. Zoodanig lot heeft ook de wederleggingen getroffen van F. Cunier (2), die zoo veel voor de uitbreiding van de behandeling der oogziekten in België en in Frankrijk gedaan heeft, en die vermeldt bij eenen Italiaanschen Schrijver te hebben gelezen, dat het scheelzien door de operatie te genezen was; de naam van den bewusten Schrijver was hem echter ontgaan; hij voegt er nog bij, dat Doctor Baschieri, van Bologna

(1) *Aphorisme* VI, Sectie VIII.

(2) *Annales d'Oculistique*, Vol. III, p. 122. Juin, 1840.

(thans te Milaan), dien hij in het jaar 1837 te Montpellier heeft gekend, onderscheidene malen zijne aandacht heeft gezocht te vestigen op de myotomie, door zijnen landgenoot aangeraden, en hem zelfs heeft willen overhalen, om dezelve op eene zijner vrouwelijke bloedverwanten, die met een binnenwaarts scheelzien (convergens) behebt was, toe te passen.

Doctor Altwell (1), van Providence in de Vereenigde Staten, berigt, dat Professor Ingalls, van Boston, hem in 1810 de regter- inwendige spier heeft willen doorsnijden, van gevoelen zijnde, dat hij, door zoodanig te handelen, hem van het scheelzien, waarmede hij aangedaan was, konde bevrijden.

Altwell weigerde echter zich aan deze proef te onderwerpen, uit vrees van ten gevolge daarvan het gezigt te verliezen. Een Beijer, zich teekenende J. M. G., heeft, drie jaren geleden, verklaard, dat hij in 1823 het scheelzien heeft geopereerd (2). Beger (3) zegt, dat deze ongenoemde in het belang der wetenschap zich bekend moest maken. Duffin (4) heeft geschreven, dat Ch. Bell deze kunstbewerking, verscheidene jaren geleden, heeft aangeprezen, en betreurt zeer, dat zijne landgenooten zich den roem dezer uitvinding hebben laten ontnemen. Zeis (5) zegt, bij het beoordeelen der

(1) *Medical Examiner*. Philadelphia, 1841, December.

(2) *Allgemeine Zeitung für Chirurgie*, 1841, N°. 13. Zie *Ann. d'Ocul.*, Vol. IV, p. 192.

(3) Canstatt's *Jahresbericht*, 1er Jahrgang, Heft VI, p. 83. Erlangen, 1842. 8°.

(4) *Pratical remarks on the new Operation for the cure of Strabismus, or Squinting*. London, 1840.

(5) Schmidt's *Jahrbücher*, Bd. XXXIV, p. 263. 1842. 8°.

brochure van DUFFIN: »Het is zeer te bejammeren, »dat DUFFIN niet heeft aangewezen *waar* en *wan-* »*neer* BELL van deze ontdekking heeft gewag gemaakt, »want zoolang wij te dien aanzien niet juist genoeg »ingelicht zijn, durven wij STROMEYER niet betwis- »ten, het eerst op het denkbeeld dezer kunstbewer- »king te zijn gekomen." FRENCH (1) berigt, dat twaalf jaren geleden ANTON WHITE scheelziende dieren geopereerd heeft. JULES GUÉRIN (2), deze onverschrokken Parijzer myotomist, beweert, door in 1837 aangewende proeven bewezen te hebben, dat het scheelzien door operatie te genezen was; zijne proeven hebben de ondernomene proeven op het levend ligchaam door PAULI van Landau (3) (in 1839), en de kunstbewerking, door CUNIER insgelijks op het levende ligchaam, den 29sten October, 1839 (4), aangewend, voorafgegaan. Eindelijk betuigt MACKENZIE (5), zonder echter in de minste bijzonderheden te treden, dat TAYLOR de oculaire myotomie in beoefening heeft gebragt. De geheele juistheid, de geheele gegrondheid van het gevoelen van den President ARAGO, dat iets wat gedrukt staat alleen geldig en waardig is in aanmerking te worden genomen, erkennende, begeeren wij geenszins, dat er werk gemaakt worde van de proeven, door ons in 1828 on-

---

(1) *The British and Foreign medical Review*, 1841. October, p. 463, en *London medical Gazette*, 1840, Sept., p. 327.

(2) *Gazette médicale de Paris*, 1840, p. 424, en *Annales d'Oculistique*, Vol. III, p. 169.

(3) SCHMIDT'S *Jahrbücher*, Bd. XXIV, October, 1839, p. 351.

(4) *Annales d'Oculistique*, Vol. III, p. 96 en 124.

(5) *The cure of Strabismus by operation.* London, 1841. 8°.

dernomen; maar wij protesteren formeel tegen elke poging, die ten doel zoude hebben, om ons den voorrang op de intellectuële behandeling van het scheelzien te ontrooven.

John Taylor, die beruchte Engelsche Oculist, is de uitvinder der behandeling van het scheelzien, en de eerste, die deze uitvinding in beoefening heeft gebragt. Deze kwakzalver bereisde Europa (1), terwijl hij de cataract ligtte, de oogkwalen behandelde, en het scheelzien opereerde. Hij maakte inzonderheid een geheim van de beoefening der laatstgemelde kunstbewerking, door de Geneesheeren te bedriegen, met hun te vertellen, dat hij eenige zenuwachtige draden doorsneed, terwijl hij, door middel eener schaar, de regter- inwendige spier doorsneed, na voorloopig het oog naar buiten gebragt te hebben met behulp van een garen handvatsel dwars door het wit der oogen. Het voornaamste Werk van Taylor draagt tot opschrift: *Von der Kunst der beständigen Wiederbringung des Gesichts, und vom Strabismo,* 8° Mayland, 1736. Wij willen over zijne andere Werken niet spreken; zij zijn van alle wetenschappelijk belang ontbloot, en kunnen niet het minste kritisch onderzoek doorstaan; zij zijn altoos met het doel geschreven, om het publiek te be-

(1) Zoo als vroeger geschied is door Ch. Phillips, te Luik, thans te Brussel, die door Sadler (*) te Petersburg zoo fraai in een bespottelijk licht is gesteld; en zoo als nog tegenwoordig door Lusardi en andere Oculisten geschiedt.

(*) Fricke's u. Oppenheim's *Zeitschrift*, Bd. XVI, p. 418. Het artikel van den Heer Sadler is in het Fransch verschenen in de *Revue Médicale Française et Étrangère*, van den Heer Cayol (Mei, 1844), en is op nieuws verschenen in de *Encyclographie des Sciences Médicales*, uitgegeven onder directie van Doctor Florent Cunier, 4e Série, Vol. VII, p. 168, Juillet, 1841.

driegen; hij liet die Werken gedeeltelijk uitgeven te Londen en te Edinburg, gedeeltelijk te Parijs, Hamburg, Leipzig, Berlijn, Frankfort, Koppenhagen, Venetië, Napels, Rome, enz.

Onder de achtingwaardige mannen, die de zaak wezenlijk toegelicht hebben, bekleedt eene eerste plaats Eschenbach, Hoogleeraar in de Genees- en Heelkunde aan de Hoogeschool te Rostock. Eschenbach had de geheime listige handeling van Taylor nagegaan, en drukt zich in eene brochure, aan het onderzoek der genezingen door dien kwakzalver gewijd, aldus uit (1): »Oogartsen hebben gedroomd, dat het scheelzien te ge»nezen was door de doorsnede van de eene of andere »oogspier; maar wat mij betreft, ik betuig nimmer »iemand te hebben gezien, die op eene dusdanige ma»nier genezen is. Taylor heeft hardnekkiglijk geweigerd »eenen enkelen scheelziende, gedurende zijn verblijf te »Rostock, te opereren, waarschijnlijk omdat de vast»heid zijner hand en zijns gezigts reeds begon te ver»zwakken." Eschenbach zegt elders (2): »Er zijn rond»reizende Oculisten, die zich beroemen dit gebrek (het »scheelzien) spoedig te genezen, door de inwendige reg»te oogspier, waarin de hoofdoorzaak (door verkorting) »gelegen is, door te snijden. Door het opsommen der »verschillende genoemde oorzaken kan men reeds na»gaan, op welken grond deze opgeblazenheid rust, en

(1) *Bericht von dem Erfolge der Operationen des Englischen Oculisten Ritters* v. Taylor, *in verschiedenen Städten Deutschlands, namentlich in Rostock.* Rostock, 1752. 8°. p. 100, 105 en 139.

(2) *Chirurgie.* Rostock en Leipzig, 1754. 8°. p. 537

»hoe nuttig deze onderneming is!! Men moet deze »kunstbewerking niet beschouwen, als ware zij met eene »onoverkomelijke moeijelijkheid gepaard, noch aan de »gevolgen der snede denken; de onderneming moet als »mogelijk beschouwd worden."

Wij herinneren ons, tegen onzen zin, bij deze gelegenheid de beroemde touriste, de Gravin Ida Hahn-Hahn, die, ten gevolge der kunstbewerking, welke door Dieffenbach aan haar verrigt werd, het gezigt verloor, en die een hoofdstuk harer Werken aan de behandeling van het scheelzien heeft gewijd.

De tweede geldige getuigenis is die van Heuermann, Hoogleeraar in de anatomie, physiologie en cliniek aan de Hoogeschool te Koppenhagen. Op de volgende wijze (1) drukt deze Schrijver zich ten aanzien van Taylor uit, dien hij gelegenheid had in 1752, in de hoofdstad van Denemarken, na te gaan: »Taylor heeft voorgewend het »scheelzien door de sectie der pees van de bovenste »schuinsche oogspier te kunnen genezen; maar door »deze praktijk zouden de overige spieren eenen bepaal»den beslissenden invloed verkrijgen, en er zoude een »scheelzien in de hoogte, in de laagte of naar buiten »door ontstaan. Voor het overige is deze kunstbewer»king niet gemakkelijk, en daarenboven in zulk eenen »graad smartelijk, dat wij zeer betwijfelen, of de zie»ken er wel gaarne toe zullen overgaan."

Wanneer men zich den kwijnenden toestand der Heelkunde op dat tijdstip voorstelt, zal men gevoelen, dat de behandeling van het scheelzien op geenen enkelen

(1) *Abhandlungen der vornehmsten chirurgischen Operationen des menschlichen Körpers*, Bd. II, p. 539.

vasten grondslag konde steunen, te meer daar reeds vóór HEUERMANN, Meester JAN en PALFYN zich tegen deze kunstbewerking verklaard hadden. PALFYN zegt: »*Wanneer eenige spieren of zenuwen, die tot de beweging van het oog dienen, afgesneden zijn, gelijk het zomstijds gebeurt in wonden, die doorgaan tot den* oogbol, *of als ze verteert of weg geknaagt zijn door een etterige stoffe, gelijk door die van een ettergeswel in dit deel, zoo wordt de* oog-bol *getrokken naar de tegenoverige zijde, gelijk dat geschiedt in alle andere lidmaten, wanneer eenige spieren of zenuwen teenemael afgesneden, of andersints vernietigt zijn*" (1).

Eindelijk heeft de beroemde operateur van den steen LECAT in 1742 door TAYLOR het scheelzien te Rouaan zien opereren, en beschrijft op de volgende wijze de kunstgreep, waarvan de Engelsche Oculist zich bediende: »Door middel van een zijden draadje nam hij een gedeelte van het oogvlies van het scheele oog naar het lagere gedeelte van den bol, en na van deze zijde een hengsel gemaakt te hebben, bediende hij zich daarvan, om dat gedeelte van het oogvlies, hetwelk zij bevatte, naar zich toe te trekken, en sneed het met eene schaar door." Aan RIBAIL (2) hebben wij het dank te weten, dat hij deze aanteekening ontdekt heeft in

(1) *De besondere Heel- en Genees-Konst der Oog-Siekten, in 't Frans beschreven door den seer ervaren Heer* Mr. ANTOINE, Chirurgien Royal à Méry-sur-Seine, en vertaald door JOHAN PALFYN, Gezwooren Heelmeester, Ontleder en Lector in de Heelkonst te Gent. Leyden, 1714. 4°. IIIe Deel, p. 4.

(2) Zie de *Annales d'Oculistique*, 1er Vol., Supplém., 1842, p. 235 et 236.

het *Précis analytique des travaux de l'Académie des sciences de Rouen*, voor het jaar 1743; hij deelde die aanteekening aan VELPEAU mede, welke dezelve aan de koninklijke Akademie van Geneeskunde te Parijs den 14den September, 1841, ter lezing heeft gezonden.

Wij betuigen der Akademie van Wetenschappen te Parijs onzen dank, dat zij wel heeft gelieven te erkennen, dat er aan de overzijde van den Rijn mannen gevonden worden, die haren grootsten prijs waardig zijn geacht. Dit heet edel handelen, want er is slechts ééne wetenschap, welke wij allen als broeders, als dienaars moeten beoefenen, en de eerepalm moet den waardigste onder ons toegekend worden.

Vragen wij ons evenwel af, wien de voorrang, door de Akademie van Parijs vastgesteld, toekomt, zoo moeten wij betuigen, dat niemand onder ons dien kan terugeischen. Duitschers, Franschen, Engelschen, Italianen, Denen enz., allen moeten wij elkander broederlijk de hand reiken, en den Romeinschen wigchelaars gelijk, zullen wij elkander voortaan niet zonder lagchen kunnen toespreken; allen hebben wij ons op eene zotte wijze laten beet nemen.

TAYLOR was een geboren Engelschman, en wij hebben gezien, dat hij zijn voornaamste Werk in Italië het licht heeft doen zien; dit Werk trok geenszins de aandacht, en niemand onzer heeft er kennis van genomen. TAYLOR heeft het scheelzien in Frankrijk, Duitschland en Denemarken geopereerd, en zijne tijdgenooten, Fransche, Duitsche en Deensche Heelkundigen, hebben van zijne operatiën gesproken. De Engelsche Oculist heeft in het Hoogduitsch geschreven, en is door Duitschers

beoordeeld, en thans, nu wij de door hem aangewezene kunstbewerkiug hebben doen herleven, zouden wij overige Duitschers het zijn, die den voorrang zouden verdienen.

Men moet geenszins der wetenschap het verwijt toevoegen, dat dit historische punt zoo laat opgehelderd wordt; alleen diegenen zijn schuldig, welke de wetenschap beoefenen. Wat ons betreft, wij hebben tot op dit huidige oogenblik onze stem niet in het openbaar willen doen hooren. Wij hebben die ijlende koorts zich weder laten verheffen, en zoo wij er eindelijk toe gekomen zijn, om te spreken, is het alleen daarom, dewijl wij niet van onwetendheid willen beschuldigd worden; omdat wij de eer der Duitsche geaardheid hebben willen redden, die welligt door al het plaats gehad hebbende geraas op het spel is gezet. De weg is door ons aangewezen, dien wij gevolgd hebben, om tot de kennis der waarheid te geraken; die weg is voor allen geopend, en zij, die hem niet gevonden hebben, hadden ondertusschen hooren zeggen, dat hij bestond (1). Wat wij vastgesteld hebben, zal in het vervolg de aanmatigingen der hierboven aangehaalde mannen doen tot zwijgen brengen.

Wij hebben op eene stellige en duidelijke wijze dit historische punt toegelicht, en de beraadslagingen daarvan moeten eens vooral ophouden.

De mannen van de wetenschap, van alle verwaandheid, van alle makkerschap vreemd; de mannen, die er op staan, dat de Duitsche regtschapenheid nimmer

(1) Zie hierna de aanteekening van den Heer Cunier.

(De Redactie.)

in twijfel kunne worden getrokken, vormen hartelijke wenschen, dat Stromeyer en Dieffenbach, die bij lange na niet in geldverlegenheid zitten, aan de Akademie der Wetenschappen te Parijs den prijs Monthyon, welken dit Genootschap hun heeft toegekend, zullen terugzenden, zoodra zij zich van de dwaling zullen verzekerd hebben, welke te hunnen aanzien begaan is ten opzigte van den dubbelen voorrang der behandeling van het scheelzien, en dat zij zullen bekennen, dat, volgens de hierboven aangehaalde getuigenissen, zijlieden, welverre van de eersten te zijn geweest, die de eene de behandeling van het scheelzien heeft *aangetoond*, en de andere *in praktijk gebragt*, niet anders dan de zeer zedige hernieuwers dezer operatie zijn geweest. Wanneer de Akademie, hunne heelkundige verdienste in aanmerking nemende, hun op nieuws den prijs zal toekennen, zoo zullen wij niets meer te zeggen hebben, in tegendeel wij zullen er ons over verheugen.

Maar welken prijs zal men toewijzen aan onzen nederigen persoon voor de *psychische behandeling van het scheelzien*, die, eigenlijk gezegd, den voorrang verdient boven de *behandeling van het scheelzien met de hand*, want de hand moet door het verstand geleid worden? Wil men weten welke onze belooning zijn zal? Men zal ons met allerlei beleedigingen overladen! Er bestaat in de maatschappij eene klasse, welker leden des te meer beloond en geëerd worden, naar mate zij meer vijanden verslagen hebben; anders is het in de wetenschap gesteld, waar de redeneerkunde geheel en al verwijderd wordt. Dit moet alleen diegenen verbazen, die vergeten hebben, wat Homerus zegt in zijne *Ilias*

V, 852—856: »Komt in deze streek een man aan, »die zich door zijne liefde voor de wetenschap kenschetst, »en die, even als Apollo, het licht op de aarde komt »brengen, en den chaos uit de war helpen, zoo verbrij- »zelt men op zijn hoofd de lamp, waarmede hij haar »wilde verlichten! »*Mundus vult decipi!*" Schiller heeft wel gelijk, als hij zegt:

Es liebt die Welt das Strahlende zu schwärzen,
Und das Erhabene in den Staub zu ziehn (1).

Het Grieksche schrikbewind heeft Socrates, die het bijgeloof wilde bestrijden, den giftbeker doen drinken; de middeleeuwen hebben niet minder gedaan dan het Grieksche schrikbewind; en wanneer men in de tegenwoordige eeuw de mannen van genie niet meer door het vergif of door het vuur laat sneven, men heeft voor hen eene veel wreedere en langzamere straf uitgedacht. Men veinst niet te weten, dat zij bestaan; men loochent, men vervolgt hen, of men laat hen van zwakheid kwijnen en sterven. Zoodanig is de verstandelijke dood, die den profeten onzer dagen beschoren is, en zij moeten dezen dood ondergaan, zoo zij begeeren, dat hunne overblijfselen door de nakomelingschap in eere worden gehouden. In waarheid, het is verbazend, dat wij te midden van dergelijke omstandigheden nog bestaan; intusschen is hier de vraag, of dit nog lang zal aanhouden? Zal een goede boom goede vruchten voortbrengen, zoo is het niet alleen noodig, dat hij in eenen goeden grond geplaatst zij, maar hij moet ook nog met

(1) De wereld houdt er van, zwart te maken wat schittert, en door het slijk te halen, wat verheven is.

zorgvuldigheid gekweekt worden, zoo men verlangt, dat hij de hoop, die men op hem gesteld heeft, regtvaardige; maar men laat hem met voordacht in eenen droogen grond versterven, ten einde hij des te spoediger drooge. Gij, mannen van de wetenschap, regtschapen mannen van Europa en Amerika! duldt niet langer deze uw beroep onwaardige zamenzweringen, en verplant den boom, alvorens zijne gezonde leden, die goede vruchten dragen, in uwen onvruchtbaren grond wegsterven. Redt hem en hoort onzen angstkreet; alsdan zult gij goede vruchten verzamelen: *Primum vivere, deinde docere.* Na den dood heeft men aan niets behoefte. Jezus zegt (Mattheus VII: 7): »*Zoekt, en gij* »*zult vinden; klopt, en u zal opengedaan worden.*" De nasporingen op het domein van de geschiedenis der wetenschap hebben een onbetwistbaar nut, en zijn veel voordeeliger dan de ontdekkingen der in verre Landen gezondene Natuurkundigen.

John Taylor was een bekwaam en beminnelijk man, die zijne eeuw ver vooruit was. Wij begrijpen niet wel, waarom von Haller zijnen naam niet aangehaald heeft in zijne *Bibliotheca medica et chirurgica*, want deze Oculist verdiende wel eene eervolle vermelding in de geschiedenis van de behandeling der oogziekten. Taylor was zekerlijk een kwakzalver; maar zijn al onze operateurs, tot op dit oogenblik, wel iets anders geweest? Dat men zich de woorden van Sadler (1) herinnere: »Ook wij hebben gezien, dat de Heer Phillips de op»gehevene spier op het haakje heeft vertoond aan vrou-

(1) *De la manie d'opérer et des Opérateurs ambulants. Loco supra citato.* Zie de noot 4, hierboven, p. 244.

»wen, kinderen en aan personen, die onbekend met »de geneeskunde waren. Dat deze corypheën toch een»maal inzien, om zich door dergelijke voorstellingen niet »te schande te maken, en derhalve ophouden om het »ideaal, door HOMERUS in zijnen *Odysseus* IV, 233, »afgemaald, te verwezenlijken! Men krijgt geenen schit»terenden naam door herhaalde sneden met de bistouri »in het lillende vleesch des lijders, door nutteloos eene »operatie te verlangen, evenmin als door eene roerende, »walgelijke vertelling van proeven, op het levende lig»chaam ondernomen. De gemoedelijke Heelmeester ge»bruikt al die middelen niet; in zijne kunstbewerkin»gen tracht hij vooral zich naar de spreuk te gedragen: »*Cito, tuto et jucundo;* hij vraagt zich gemoedelijk »af, alvorens het mes te nemen, of de operatie we»zenlijk wordt vereischt; of zij onvermijdelijk is; hij »opereert niet, om het publiek te verblinden.

»Lieden van smaak slaan geen geloof meer aan de »woorden dezer kwakzalvers; zij weten wel, dat zij er »van houden om te schitteren, niet gelijk de soldaat »door zijne uiterlijke dapperheid, maar door zich op »hoedanigheden te verhoovaardigen, die zij inderdaad »niet bezitten. Noch waardigheden, noch ridderordes, »noch titels, noch proefnemingen, geven den boventoon »in de wetenschap aan; maar het zijn veeleer de we»zenlijke kundigheden, de verwijdering van alle aan»matiging; het is, voor elk individuëel geval de veiligste »behandeling en het zekerste geneesmiddel te kiezen. »GOETHE heeft gezegd: Hij, die het best de kunst ver»staat, welke hij beoefent, is de scherpzinnigste."

Het is niet voldoende, dat de Geneesheer al de aan-

winsten van zijn tijdvak kenne; hij moet vooral in de archieven van het verledene rondschommelen, en er de verborgene schatten uit opgraven. Aan Mozes gelijk, die water uit den rotssteen in de woestijn deed springen, zal hij er kundigheden, daadzaken en overvloedige levensbronnen uit putten. Wie anders handelt, beschouwt de kunst als eene melkkoe. Niets is zoo beklagelijk dan te zien, hoe het grootste getal Geneesheeren de rijkdommen boven de eer en de wetenschap verkiest, terwijl men, in plaats van diegenen te beloonen, welke zich opofferen en voor gidsen willen dienen, hun het spreken belet. Men moet er waarlijk bloedige tranen om storten.

AANMERKING

VAN

Doctor *F. CUNIER.*

De Heer Nevermann rangschikt mij, zonder reden, onder het getal der Schrijvers, die over de kunstbewerking van het scheelzien zich verontwaardigd betoond hebben. Ziehier wezenlijk de wijze, waarop ik begonnen ben dit onderwerp te behandelen (Sur la myotomie appliquée au traitement du strabisme): »*De dagelijksche* »*journalen*," heb ik daarin gezegd, »*prijzen, sedert* »*eenigen tijd, hemelhoog de genezing van het scheel-* »*zien door de doorsnijding van eene der oogspieren;* »*wij zullen zien wie den boventoon zal behouden,* »*wie den uitslag daarvan zal uitbazuinen. Bij het* »*schrijven dezer memorie* (Junij, 1840) *is mijn doel,* »*om de waarheid der feiten in het licht te stellen,* »*en de beoefenaars te wapenen tegen die hoogdra-* »*vende verhalen, welke hen ten onregte de toevlugt* »*zouden kunnen doen nemen tot eene kunstbewer-* »*king, die verre verwijderd is, om op alle mogelijke* »*gevallen van scheelzien toegepast te worden.*" Ik

heb mij zoo weinig enthousiast getoond; ik heb de keerzijde der medaille, die de Heeren Dieffenbach, Philips, enz. enz. lieten zien, zoodanig ter bezigtiging gesteld, dat een Fransch Journaal zelfs zoo ver is gegaan, van mijne memorie te zeggen, dat zij »*de vreugdestoorster* »*der operatie van het scheelzien was.*"

Men herinnert zich nog zeer goed de woede, waarin Dieffenbach op eenen fraaijen morgen tegen mij uitgevaren is, als ook de grove beleedigingen, waarmede hij mij overladen heeft, tot eenig antwoord op de tegenwerpingen, door mij op zijne wijze van beschouwing, en op den onafgebroken' goeden uitslag, dien hij hoopte te verwerven, gemaakt (*Ann. d'Ocul.*, Vol. V, p. 38).

Men zal mij ook vergunnen te herinneren, dat ik van den beginne af staande gehouden heb, dat men van ouds had vastgesteld, dat de operatie het scheelzien konde genezen (zie *Annales d'Oculistique*, Juin, 1840, Vol. III, p. 122). Op den eersten Maandag van Maart, 1841, heeft Doctor Moeremans, uit mijnen naam, aan de Maatschappij der Geneeskundige en Natuurlijke Wetenschappen te Brussel de aanhaling der zinsnede medegedeeld, waarbij Heuermann (1756) over de kunstbewerking van Taylor heeft gesproken. Men vindt deze zinsnede vermeld op bl. 41 (April, 1841) van het V^de^ Deel mijner *Annales*, en ik heb haar letterlijk overgenomen op pag. 257 van het 1ste supplementaire Deel deszelfden Journaals. — Het is dus reeds lang geleden, dat ik door deze aanhaling en door eene andere, aan Verheyden (1767, zie *Ann. d'Ocul.*, 1er Vol. supp., p. 258) ontleend, bewezen heb, dat men niets anders

gedaan had dan eene vroeger gebruikelijke kunstbewerking aan de vergetelheid te ontrukken (1). In April, 1843, te Parijs zijnde, vond ik bij mijnen boekhandelaar, den Heer Cousin, *rue Jacob*, een pakket boeken terug, hetwelk ik hem uit Montpellier in 1837 toegezonden had, om door middel der Société encyclographique te Brussel, waarvan deze boekhandelaar op dat tijdstip agent in Frankrijk was, aan mijne familie te doen toekomen. Onder deze boeken, die ik verloren waande, bevond zich een klein Duitsch Werkje, hetwelk ik aan de *porte de la faculté* te Montpellier gekocht had, en ten opschrift droeg: Johann von Taylor, *Ritters u. Doctors der Arzneykunst*, etc. etc. *Neue Augen-Erhaltungs-Kunst zu allgemeinen Nutzen u. Vortheil so Gelehrter als Ungelehrter abgefasst, samt einer Un-*

(1) Mijne aanhalingen zijn door een groot aantal Fransche, Duitsche en Engelsche Schrijvers overgenomen, die dezelve evenwel voor het grootste gedeelte niet gecollationneerd hebben, en mij nimmer de eer hebben aangedaan, om mij den lof toe te kennen, dat ik de persoon was, die dezelve geleverd had. In het afgeloopene jaar heeft een onbekende in een kort na de uitgave geschorst Journaal (*Revue scientifique rétrospective*. Bruxelles, 1843. 8°.) gezegd, dat Boerhaave (1708) de behandeling van het scheelzien gekend had; hij beriep zich op den navolgenden volzin, dien hij aan den beroemden Leydschen Hoogleeraar ontleende: *Haec sola species* (strabismi) *est curabilis, et quidem* instrumento; de onbekende wees de plaats niet aan, waaruit hij deze zinsnede geput had; maar ik heb dezelve gemakkelijk kunnen wedervinden (*Praelectiones publicae de morbis oculorum*. Venetiis, 1764. 8°. p. 174); het woord *hoc*, dat uitgelaten is, en het vervolg des volzins, bewijzen, dat er hier volstrekt geene sprake van operatie is. In het oorspronkelijke staat: *Haec sola species est curabilis, et quidem* hoc *instrumento*. Daarna volgt de beschrijving van het instrument, dat voor deze genezing gebruikt wordt.

tersuchung der Fehler alter u. neuer Schriftsteller, in Heilung der Augen-Mängel. Frankfurt am Mayn, 1757, 12°. Te Brussel aangekomen, bevond ik, bij het doorbladeren van dit Werkje, dat ik de volgende woorden tegenover het titelblad geschreven had: *Die* 8te *Vorlesung*, bl. 19 *von dem Anhang*:

Hij sneed eene spier door.
Zie MORGAGNI?

Ik moet alvorens berigten, dat TAYLOR in den *Anhang* (bl. 16) vermeldt, dat hij binnen weinig tijd te Rome zal uitgeven eene Verhandeling over de behandeling der oogziekten, die twee lijvige boekdeelen in folio zal beslaan, en in de Latijnsche taal geschreven zal zijn. Hij geeft den inhoud op der 30 lessen, waaruit dit Werk zal zamengesteld zijn (1); tot de achtste ge-

(1) Deze opsomming moet dezelfde wezen als die, vervat in eene brochure in 4°. van 7 bladzijden, waarvan mij de titel alleen bekend is: *Eene proeve van eene analysis van 30 verschillende lessen, of akademische gesprekken over den aard en de genezing der oogziekten en van hare belendende gedeelten, hetzij door operatie als anderzins, gerangschikt zoo als zij in verschillende talen gehouden zijn, zoo als Latijn, Fransch, Italiaansch, Engelsch, enz., voor bijna alle Akademiën, Hoogescholen en Maatschappijen van Geleerden in Europa.* Het in de Duitsche brochure aangekondigde Werk, hetwelk onmiddellijk te Rome moest verschijnen, heeft nimmer het daglicht mogen aanschouwen; hetzelfde lot heeft ook onderscheidene andere Werken getroffen, die TAYLOR op eene opgeblazene wijze heeft aangekondigd, *als op het punt zijnde, van ter perse bezorgd te worden.* Eenige rondreizende specialiteiten onzer dagen doen zeer dikwijls dergelijke aankondigingen, zonder er ooit gevolg aan te geven; wij kennen er, die deze kunstgreep op verschillende tijdstippen bezigen, welke een heerlijk middel voor de kwakzalverij schijnt daar te stellen.

naderd, tegenover welke mijne aanteekening gevonden wordt, drukt hij zich aldus uit (19):

Die 8te *Vorlesung*

Handelt von den Kranckheiten der Musculorum in dem Aug-Apfel, wo er auch von dem erkannten Uebel des Strabismi, oder Schielung redet, und durch ein vor kurzer Zeit von ihm in den Druck gegebenes Werck N°. 36 *bezeuget, dass dises Uebel in allen Begebenheiten unterschieden, von den General-Meinungen aller und jeder, und dass es doch möglich seye durch seine neue Erfindung ein und andern Gattungen dises Uebels abzuhelffen* (1).

Wanneer men den Catalogus zijner Werken ter hand neemt: *Neues Verzeichniss der gedruckten und theils schon Kundgemachten Wercken, in unterschidlichen Sprachen u. Theilen der Welt*, etc. *von dem Ritter* Johann von Taylor, dat den *Anhang* uitmaakt, dan bespeurt men (bl. 9), dat het Werk N°. 36, naar hetwelk hij verwijst, tot titel voert: *Dissertation von der Kunst der beständigen Wiederbringung des Gesichts, so aus Erkentniss eines Mangels herkommen, unter dem Titul* Strabismi, *unterthänigst de-*

(1) Ziehier de mogelijke vertaling van dezen volzin: » De 8e les » handelt over de ziekten der spieren van den oogbol (in dem Aug- » apfel), en hij spreekt er ook in van de (*Uebel* voor de oorzaak, » zonder twijfel) erkende kwaal van het scheelzien, of Strabismus, » en bewijst door een boek, N°. 36, hetwelk hij onlangs heeft » doen drukken, dat deze ziekte in al hare vormen moet onder- » scheiden worden van de algemeene gevoelens van allen en een » iegelijk, omdat het door zijne nieuwe ontdekking mogelijk is, den » eenen zoowel als den anderen vorm der kwaal te genezen."

diciret Sr. Königl. Hoheit dem Herzogen von Parma mit verschiedlichen Kupfern, etc. 4 Mayland, 1756 (1). In dezen Catalogus wordt niet van het Duitsche boek in 8° gesproken, dat te Milaan in 1736 is uitgegeven, en door NEVERMANN is geraadpleegd, en hetwelk door dezen Schrijver aangewezen wordt, als tot opschrift dragende: *Von der Kunst der beständigen Wiederbringung des Gesichts, und vom Strabismo.* TAYLOR geeft slechts den titel op van een enkel door hem in 1736 in de Engelsche taal (bl. 5) onder N°. 3 uitgegeven Werk: *Ein anderer* (TRACTAT) *über die Kranckheiten der Cristallenen Feuchtigheit*, in 8° Englisch, 1736 (2).

---

(1) Van dit boek wordt op de lijst der Werken van TAYLOR, door STRICKER (*Journal für Chirurgie und Augenheilkunde*, door de Heeren VON WALTHER en VON AMMON, Nieuwe Serie, Boek II, Stuk 3, p. 283—288), geen gewag gemaakt. STRICKER geeft den titel op van *Neue Augen-Erhaltungskunst*, welken hij betuigt niet te hebben kunnen raadplegen; dit verklaart, waarom in zijnen catalogus niet voorkomen de *Dissertation von der Kunst der Wiederbringung des Gesichts, so aus Erkenntniss eines Mangels herkommend, unter dem Titul: Strabismi*, enz.; alsmede verschillende andere Werken van TAYLOR, niet op dezen catalogus voorkomende; daarentegen levert STRICKER de opgave van eenige Werken van vóór 1757, welke in het *Verzeichniss*, aan de *Neue Augen-Erhaltungskunst* toegevoegd, niet vermeld staan. — In het onderzoek, hetwelk hij (1843) doet over hetgeen door TAYLOR over het strabismus geschreven is, maakt STRICKER geen gewag van de heelkundige operatie, door den Engelschen Oculist aangewend, om dit gebrek te verhelpen; intusschen heeft hij (zie p. 285 sub N°. 28) de brochure geraadpleegd, waarin ESCHENBACH daarvan spreekt (zie hierboven, p. 245, het artikel van den Heer NEVERMANN).

(2) De Engelsche titel van dit Werk is: *New treatise on the diseases of cristalline humour of the Eye, or on Cataract and Glaucome.* London and Edinburgh, 1756. 8°.

Taylor vermeldt in zijnen Catalogus de taal, waarin ieder Werk geschreven is; deze aanwijzing ontbreekt slechts bij de nommers 10, 11, 12, 13 en 14, die, wat de vier eerste betreft, te Londen zijn verschenen, en het vijfde te Edinburgh, en die men weet, dat in het Engelsch geschreven zijn; ook ontbreekt zij bij de N°. 25, te Stokholm uitgegeven, de N°. 36 en 40, te Milaan en Venetië verschenen, en N°. 42, te Rome (1757). Zoo men evenwel de lijst zijner Werken doorloopt, dan bevindt men, dat zij altoos uitgegeven zijn in de taal van het Land, waar hij zich ophield, en kon dit wel anders, daar zij de plaats van aankondigingen innamen? Allen, die de geschiedenis van dezen geletterden en behendigen kwakzalver kennen, weten ook hoe kwistig hij de zoogenaamde *verzoek*-annonce bij wijze van brochures onder het gemeen in overdaad verspreidde. Dit voorbeeld wordt nog op dit oogenblik door zekere reizende Oculisten nagevolgd, die zich uitputten, om Taylor tot model te nemen, en noch de certificaten van Bisschoppen, Aartsbisschoppen en Vorsten, noch een enkel der middelen verzuimen, zoo behendiglijk in het werk gesteld door hunnen leermeester. Altoos heeft men gezien, dat die Oculisten, welke ons Land bezocht hebben, Braband en de beide Vlaanderen met hunne in het Vlaamsch geschrevene voortbrengsels hebben overstroomd, die bestemd waren om zoowel hunne wonderdadige genezingen, als hunne buitengewone behendigheid en weidsche titels, zoo mede het hôtel, waar zij afgestegen en de uren, waarop zij te raadplegen waren, te doen kennen. Zij nemen de Hollandsche of de Hoogduitsche taal aan, al naardat

zij, bij hun vertrek, óf de Hollandsche, óf de Pruissische grenzen overtrekken. Voor het overige ben ik meer geneigd te gelooven, dat de Dissertatie N°. 36, als ook de N°. 40 en 42, in het Italiaansch zijn geschreven geweest, daar het deze taal is, waarvan hij zich bediend heeft voor de N°. 29 (1755 zonder plaatsaanduiding), 30 (Venetië, 1754), 31 (Triest, 1755), 32 (Bologna, 1755), 33 (Rome, 1756), 34 en 35 (Pesaro, 1756), 37 (Venetië, 1756), 38 (Napels, 1756), 39 (Milaan, 1757).

Maar wat beteekent die aanteekening, door mij in 1837 op pag. 19 van den *Anhang der Augen-Erhaltungskunst* door Taylor, tegenover den inhoud der 8ste *les* van het door hem aangekondigde boek geplaatst?

Hij sneed eene spier door.
Zie Morgagni?

Bedriegt mijn geheugen mij niet, dan heb ik deze aanteekening, terwijl ik mij met mijnen vriend, den voortreffelijken Doctor Baschieri, onderhield, geschreven; een van ons tweeën moet gezegd hebben, dat Taylor eene spier doorsneed, en dat het bewijs bij Morgagni was te vinden. Het vraagteeken duidt aan, dat dit bewijs nog nageslagen moest worden.

Ik heb den Heer Baschieri verzocht mij te helpen in de uitlegging mijner aanteekening; over dit onderwerp wacht ik van hem eenen brief; ik zal dien brief ter inzage geven der Lezers van de *Annales d'Oculistique*. Deze achtingwaardige en geleerde ambtsbroeder, welke zich tegenwoordig te Milaan bevindt, zal niet aarzelen

om te beslissen, of het onderhavige Werk, zijnde N°. 36 van den Catalogus van TAYLOR, in het Hoogduitsch of Italiaansch is geschreven; het zal hem gewis mogelijk zijn het in de eene of andere bibliotheek van Milaan te vinden, en men zal derhalve, ten gevolge van de door den Heer NEVERMANN en mij gegevene aanwijzingen, de beschrijving bezitten, door TAYLOR zelven gegeven, van de kunstbewerking, door hem om het scheelzien te genezen, aangewend. Wat MORGAGNI betreft, ik heb de allerzorgvuldigste nasporingen in zijne Werken gedaan, en evenwel heb ik nergens bevonden, dat er sprake was van de spierdoorsnede, door TAYLOR geopereerd, tot wien hij toch in betrekking heeft gestaan, gelijk zulks blijkt uit een Werk (1), dat aan hem is opgedragen geweest: *Eine ordentliche Beschreibung von allen Zuständen des menschlichen Gesichts und seinen Verdunckelungen, auf Art und Weise eingetheilet, dass es diese Kunst ganz gewiss zu seyn anzeiget, weil solche Bewürckungen auf das ordentlichste vorgenommen werden, den weltberühmten u. hochgelehrten Herrn* BAPTISTA MORGAGNI, *öffentlichen Lehrer der Zergliederungs-Kunst auf der hohen Schule zu Padua gewidmet.* 8 *Venedig*, 1757.

Ik heb gemeend deze nieuwe historische gegevens te moeten op het tapijt brengen, daar zij er toe zullen bijdragen, om nog duidelijker vast te stellen, wat ons de aan ESCHENBACH en HEUERMANN ontleende aanhalingen leeren, om namelijk te weten, dat de operatie van het scheelzien geene uitvinding is van 1838—1839.

(1) N°. 40 van den catalogus, ingelascht in *den Anhang* (*Neue Augen-Erhaltungskunst*), bl. 11.

Deze gegevens verklaren ook, waarom het geschied is, dat ik op den voorgrond heb gezet, dat lang vóór de kennisgeving van STROMEYER ik eerst bij eenen *Italiaanschen* Schrijver, naderhand in eenen Duitschen Auteur, gelezen heb, dat het scheelzien genezen kon worden door eene heelkundige bewerking (zie *Annales d'Oculistique*, Vol. III, p. 122, en 1er *volume supplém.*, p. 259).

Een Duitsch boek (*Neue Augen-Erhaltungs-Kunst*), dat naar een *Italiaansch* Werk, of ten minste in Italië gedrukt Werk, verwees, is oorzaak, dat ik kennis van het feit gekregen heb; maar in HEUERMANN heb ik, in het begin van Februarij, 1841, toen ik met Doctor FLEUSSU eenige nasporingen deed, de eerste aanhaling gevonden, die mij ten steun mijner bewering heeft moeten dienen.

IETS NADERS

OVER

JOHN TAYLOR,

DOOR

Prof^r. *G. VROLIK.*

Die Neue Folge van het *Journal für Chirurgie und Augenheilkunde*, Bd. II, St. 3, wordt geopend met eene geschiedkundige Verhandeling, onder het opschrift: *Der Ritter* TAYLOR. *Ein Beitrag zur Geschichte der Augenheilkunde vor hundert Jahren*, von Doctor WILHELM STRICKER, in Dresden. Drei Bücher.

Het eerste Boek gaat over TAYLOR's *Leben*, en bevat over dien beruchten Charlatan zeer vele wetenswaardige zaken, in het bijzonder over de wijze, waarop hij zich bij vele Vorsten van Europa naam en ingang heeft weten te verwerven.

Ook om de wijze, waarop hij in de Nederlanden werd ontvangen, in dit levensberigt voorkomende, acht ik het niet overbodig, dit gedeelte des verhaals een weinig nader toe te lichten.

Op bladz. 272 en 273 lees ik:

»Den 15ten October, 1749 wurden in Utrecht von »dem medicinischen Kollegium seine Papiere geprüft

»und richtig befunden. Der Dekan WACHENDORP (WAC-
»CHENDORF) bezeugt dies in ruhigen, trocknem Tone, der
»stark von der portugiesischen Begeisterung absticht;
»vom 27ten November dieses Jahres datirt das zu Brüssel
»ausgestellte Diplom, wodurch TAYLOR zum Augenarzt
»des Prinzen KARL VON LOTHRINGEN ernannt wurde,
»nachdem dieser Fürst seinen Vorlesungen beigewohnt.
»Solche Vorlesungen hielt er auf dieser Reise auch in
»Amsterdam und im Haag, und wurde von dem Rathe
»dieser Städte mit 500 und 300 Dukaten beschenkt."

De wijze voorzigtigheid onzer vaderen kennende, kwam het zeer vreemd voor, indien dezelve zich door eenen JOHN TAYLOR zouden hebben laten verschalken. Ik heb mij daarom de moeite getroost, de aanteekeningen van het Collegium Medicum des jaars 1749 te gaan raadplegen, of welligt daarin over dien befaamden man iets zoude te vinden zijn. Mijne moeite was niet te vergeefs, en, hetgeen opmerkenswaardig is, door die aanteekeningen werd ik tevens ingelicht over het verblijf van TAYLOR in 's Gravenhage, en over de waarde, welke men aldaar aan zijne wijs van opereren en het behandelen van oogziekten gehecht heeft.

Het Collegie van Stads-Doctoren te 's Gravenhage had, daartoe door het stedelijk Bestuur verzocht en gemagtigd, naauwgezet nagegaan, hoe JOHN TAYLOR met de ooglijders, die zijne hulp zochten, was te werk gegaan, waarbij aan hetzelve de ongelukkige toestand was gebleken, waarin hij de meeste hunner bij zijn vertrek naar Amsterdam had achtergelaten.

Zij rekenden zich verpligt hiervan aan het Collegium Medicum, te Amsterdam, kennis te geven, ten einde,

des mogelijk, die volkrijke stad te hoeden voor den invloed, welken deze kwakzalver door zijne leugenachtige en opgesmukte annonces in Dagbladen bijkans overal had weten te verwerven. De brief, waarin die waarschuwing bevat is, draagt de dagteekening van 19 September, 1749, en is in zijn geheel in het notulenboek van dat jaar afgeschreven.

De Inspectores Collegii Medici Amstelaedamensis, aan het schandelijke gedrag van Taylor, dien zij reeds vijftien jaren vroeger in al zijne onwaarde hadden leeren kennen, paal en perk willende stellen, gingen te rade met den Professor Anatomiae et Chirurgiae, Doctor Roëll, en met de Stads-Doctoren. Na daarenboven ook het welmeenen van Heeren Burgemeesteren verstaan te hebben, kwam men tot het besluit, niet om aan Taylor 500 Dukaten te schenken, maar de volgende advertentie, in het Hollandsch en Fransch, in de meest gelezen wordende nieuwspapieren te plaatsen:

»Vermits in verscheide Nederduitsche en Fransche »Couranten zeedert een geruimen tyd bekendmakingen »zyn gedaan weegens de operatien van den zogenaam- »den Doctor Taylor, waardoor de goede ingeseetenen »van deese en andere steden aangemoedigt worden om »zig tot geneesing van de ongemakken der oogen aan »deszelfs behandeling te vertrouwen, hebben de Pro- »fessor Anatomiae et Chirurgiae benevens Inspectores »Collegii Medici, en Stads-Doctoren zig verpligt gevon- »den aan het gemeen bekend te maken, dat zy zig »naukeurig hebben geinformeert omtrent den inhoudt »van die advertissementen, en bevonden dat die voor »'t grootste gedeelte strydig zyn teegens de waarheyd,

»en dat deszelfs Behandelingen in de meeste, zoo »wel nu onlangs als voor 15 jaaren, zyn geweest of »onnut, of van de allerelendigste gevolgen."

Dat hij in den Haag of te Amsterdam voorlezingen zou gehouden hebben, is mij uit niets gebleken, evenmin, dat hij in de eerstgenoemde stad door den Raad met 300 Dukaten zou begiftigd zijn, hetgeen zich ook als van zelf tegenspreekt door de wijze, waarop met overleg van de Regering zijn gedrag aldaar is nagegaan en aan het licht gebragt.

Ik oordeelde dit ter volmaking van de levensgeschiedenis des Heeren John Taylor te mogen bijbrengen, terwijl het tevens kan dienen ter opheffing van den misslag, waarin Doctor Stricker is vervallen, vermoedelijk door het raadplegen van bronnen, die niet uit echte bescheiden ontstaan waren.

W E R K E N

VAN DENZELFDEN

SCHRIJVER,

WELKE BIJ DEN UITGEVER DEZES MEDE TE BEKOMEN ZIJN.

BUCHORN, (W. H. J.) de Hoornvliesstreek (*Keratonynis, punctio Corneae*). Eene nieuwe Methode, om de Cataract te opereren; benevens eenige ophelderende verhalen van gedane operatiën. Naar het Hoogduitsch, met Aanteekeningen vermeerderd, door Dr. MENSERT, Oculist en Stads-Operateur van de Cataract. *Amsterdam*, 1812, gr. 8vo. . *f* 0,90.

MENSERT, (W.) Verhandeling over de *Keratonynis* (*punctio Corneae*, Hoornvliessteek). Eene uitgevondene kunstbewerking, om de blindheid, welke door de Cataract ontstaat, te genezen. *Amsterdam*, 1816, gr. 8vo. . . . » 1,80.

——————— Geschiedkundig Overzigt omtrent de heerschende en voorkomende oogziekten in Nederland, 1ste Stuk. *Amsterdam*, 1827, gr. 8vo. . . . . » 2,20.

——————— Geschiedkundige Verhandeling, over de operatie tot vorming van eenen kunstigen oogappel, benevens de beschrijving eener nieuwe en zekerder manier, om dezelve door eene tweevoudige of dubbele schaar te bewerkstelligen. *Amsterdam*, 1828, gr. 8vo. Met 2 platen. » 2,20.

——————— Mémoire Historique sur l'opération de la pupille artificielle, et description d'une nouvelle Méthode, pour la faire avec plus de sûreté au moyen de la diplotomise. *Amsterdam*, 1829, gr. 8vo. avec deux planches. . . . . » 1,80.

Deze verhandeling heeft, uit hoofde van de daarbij afgebeelde dubbele of tweevoudige schaar, een doelmatig Instrument, ter verrigting ook van andere heelkundige operatiën, door den Auteur *Diplotomus* genaamd, eene meerdere waarde voor alle beoefenaren der Heelkunst.

MENSERT, (W.) Verhandeling aangaande de uitvinding, het gebruik en het misbruik der Brillen, benevens algemeene aanwijzingen, om eenen Bril te kiezen, en wat men vooral bij het gebruik van denzelven heeft in acht te nemen. *Amsterdam*, 1831. . . . . *f* 1.90.

——————— Wees toch voorzigtig met de Oogen, en doe er niet te veel aan! Eene raadgevende waarschuwing, tot behoud en bewaring van het Gezigt. *Amsterdam*, 1842. . . . . » 0,90.

Dit *Werkje*, tot *bewaring* en *behoud* van het *Gezigt* geschreven, bevat zeer vele *wenken* en *mededeelingen* omtrent den invloed, dien de *Spijzen* en *Dranken*, eene *drooge*, *zuivere* of *vochtige lucht*, en zoo ook de leefwijze, op de gezondheid der Oogen hebben, alsmede waarvoor men zich tot behoud en bewaring van het Gezigt behoort te wachten. Dit voor een ieder nuttig Werkje is dan ook door de bevoegde Boekbeoordeelaars als een geschrift, hetwelk niet alleen raadgevingen om Oogziekten te voorkomen bevat, maar ook, zoo dezelve bestaan, den regten weg tot herstel aanwijst, der aanbeveling zeer waardig geoordeeld.

——————— *Betoog ter overweging*, omtrent eene voorgestelde Vereeniging, zoowel als van het doelmatige van de bestaande Scheiding, doch slechts in de beoefening der bijzondere vakken van Genees- en Heelkunst. *Amsterdam*, 1842. . . . . » 0,50.

——————— Beschouwingen en Mededeelingen betreffende de Oogheelkunde, benevens een overzigt aangaande de inrigtingen van onderwijs, met betrekking tot de Oogheelkunde in Duitschland, vertaald volgens D^r^. BEGER, en met aanmerkingen vermeerderd. Met 3 platen. Utrecht, 1843. . . . . » 1.80.